

05

4670.

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

KLASSIVÕITLUS

№ 3 (174)
M Ä R T S
1 9 3 5

SISUKORD

	Lhk.
1. Samm edasi	1
2. <i>N. Karotamm</i> — Balti Entente	4
3. <i>J. Reesen</i> — Pätsi-Laidoneri fashistliku diktatuuri sise- ja välis- poliitika	6
4. <i>Jalas</i> — Leedu töölisteklassi seisukord	13
5. <i>N. Karotamm</i> — Memeli küsimus	15
6. Opositsioonist kontrrevolutsiooni solgimülkani	17
7. <i>Jakobson</i> — Nõukogude põhiseaduse muutmisest	21
8. <i>H. Nabel</i> — Löökkolhoosnikkude teine üleliiduline kongress	25
9. <i>A. R.</i> — Valge Eesti elupäevad. 1935. a. veebruarikuu kroonika	31

KLASSIVÕITLUS

Nr. 3 (174)

M ä r t s

1935

Samm edasi

Juba varemalt ilmus EKP keskkomitee sekretariaadi informatsiooniline teadaanne selle üle, et oktoobri algul möödunud aastal peeti ära EKP järjekorraline konverents kongressi õigustega.

Konverentsi-kongressi ärapidamine on suure tähtsusega sündmus meie partei elus. Tema ärapidamine näitab, et meie partei on astunud suure sammu edasi, on põhijoontes üle saanud neist suurtest raskustest, mida meie partei viimastel aastatel läbi elas. Juba see fakt räägib palju, et konverents võib oma otsustes konstateerida, et meie partei on sellest *organisatsioonilisest kriisist, mida ta möödunud aastatel põdes, põhijoontes üle jõudnud*. Partei on oma organisatsioonide võrgu uuesti üles ehitanud, liikmete arvu suurendanud, uusi värskeid sidemeid juure soetanud, parteid provokatsioonist puhastanud, töötamise viise põhjalikult muutnud ja parandanud, uusi võitlustahelisi kaadreid tööle rakendanud. See ei tähenda muidugi, et meie parteil ei ole enam suuri raskusi ja nõrkusi, et ta ei jääks maha liikumise tempodest. Seda ei taha keegi salata. Kuid see kõik ei tumesta seda suurt sammu edasi, mida meie partei viimase ajajärgu jooksul teinud on.

Ühtlasi pole üleliigne peatada selle juures, kuidas partei neid tagajärgi oma töös saavutanud. Neid tagajärgi pole partei mitte iseenesest kätte saanud, vaid *visa ja raske võitluse teel*.

Neid saavutusi võis partei ainult selle tagajärjel saada, et ta Kominterni abil pidas otsustavat võitlust parempoolse kallaku, kui peahädaohu, ja „pahempoolse“ kallaku ning nendega leppivate meeolude vastu. Raskused, mis meie partei viimastel aastatel üle elas, olid tingitud sellest, et endine partei juhtimine parempoolseid vigu tegi, et puudus tarviline võitlus parempoolse hädaohu ja tema tegelikkude kandjate vastu. Kominterni abil töötas partei praegune juhtimine välja enamlise liini partei tööks, kõrvaldas endised parem-

poolsed vead ja parempoolsed tegelased (Orlov-Saar, Paulmann j. t.), kes oma tegevusega parteile kahju töid. Kõikide nende ja teiste abinõude varal läks partei praegusel juhtimisel korda parteid kõige suurematest raskustest välja tuua. On selge, et kõige selle juures tuli teha määratusuuri jõupingutusi, võita ära suuri raskusi, kannatada vaenlase löökide all jne.

Ühtlasi ei ole huvitusega ära märkida mitmete endiste parempoolsete kallaklaste ülevõitlust. Selle asemel, et uue, enamlise liini alusel parteiga ausalt kaasa töötada partei väljaaitamiseks raskustest (missuguste raskuste eest peavastutus just parempoolsete oportunistide peale langeb), katsusid mitmed parempoolsed kallaklased partei tööd raskendada, takistada, nurga tagant kaikaid kodaratesse loopida. Nad võtsid „kõrge“ „arvustaja“ seisukoha ja hakkasid „arvustama“ mõningaid partei dokumente (näit. EKP 1932. a. manifesti jm) ja nimelt... arvustama parempoolse kallaku seisukohalt, missugusel arvustusel enamlise eneseavustusega teatavasti midagi ühist pole. Need „arvustused“ määrati küll praeguse aja jaoks arhiivi, kuid eesmärk oli muidugi see, et neid „arvustusi“ siis arhiivist välja tuua, kui parteil mingisuguseid raskusi peaks tekkima, ning siis näidata, et endine parempoolsete kallaklaste „liin“ õige oli. Nii-suguse „positsiooni“ võttis näiteks EKP end. juhtiv tegelane Saks (mõne oma kaaslasega), kelle peale just kõige suurem vastutus langeb nõrkade, oportunistlikkude ja kodanlusele allavanduvate kaadrite väljaliku eest jne. Kuid see „arvustaja“ jäi siiski hüüdjaks hääleks kõrbes ja tema veesegamise katsed ei suutnud parteid oma töös takistada.

Kogu ennenägemata terav rahvusvaheline ja Eestimaa olukord nõudis ja nõuab partei võitlusvõime tõstmist kõige tungivamalt.

Üle nelja aasta kestnud majandusline kriis on Eestimaa majanduse viinud suurele laostumisele ja laialised töötavad rah-

vahulgad suure viletsuseni ja vaesustumiseni. Kuigi 1933. a. teisest poolest alates võib Eestis konstateerida mõnede tähtsamate tööstusharude üleminekut depressiooni olukorda, üleminekut kriisi sügavuspunkti, ei ole siin mitte tegemist harilikku liiki seisukorra paranemisega, mis tööstuse viib uuele suurele tõusule ja õitsengule, vaid erilist liiki depressiooniga (surutisega), mis mitte tööstuse uuele suurele tõusule ei suuda viia, tööpuudust ei vähenda, tööliste seisukorda ei kergenda, vaid veelgi raskendab. Põllumajanduse kriis kestab edasi, muutes ikkavade talurahvahulkade seisukorra ikka viletsamaks ja viletsamaks. Kõige selle tagajärjeks on rahvahulkade rahulolematuse kasv ja revolutsiooniliku liikumisetõus.

Revolutsiooniliku liikumise tõusu ees katsub ka kontrrevolutsioon kiiresti oma jõudusid ühendada, et kodanlist korda päästa. Faschistlik „vabadussõjalaste“ liikumine katsub hulkade kasvavat rahulolematust juhtida suurkodanlusele tarvili-kus sihis. Kuid vabsfaschismi kasv ajas mitmesugustel välis- ja sisepoliitilistel põhjustel teravaks vastuolud suurkodanluse enese ridades, mille tagajärjel faschismi väerind kaheks lagunes. Vabsfaschism orienteerub Saksa faschismile, tahab teostada Eestis Saksa faschismi tüübilist faschistlikku diktatuuri ja muuta Eestimaad Saksa imperialismi toetuspunktiks tema sõjas N. Liidu vastu. Pätsi-Laidoneri blokk orienteerub Inglise imperialismile ja teostab faschistlikku diktatuuri enam varjatud kujul. Faschismi kahe väerinna omavahe-line võitlus lõppes Pätsi-Laidoneri faschistliku valitsuse maksmapanemisega möödunud aasta märtsis.

Ajajärgul pärast märtsi riigipööret on Pätsi-Laidoneri valitsus jatkanud süstemaatilist faschismi süvendamist. Sõjaseadus üle kogu maa, parteide tegevuse keeld jne pidid Pätsi valitsuse esialgse seletuse järele kestma ainult kuus kuud. Kuid 12. sept. pikendas Pätsi valitsus sõjaseadust ja erakondade tegevuse keeldu jällegi ühe aasta võrra. Oktoobri algul saadeti lõpulikult laiali riigikogu. Päevakorda on seatud uus põhiseaduse muutmise plaan, mis peab veel enam töötavate hulkade valimisõigust kitsendama. Pärast riigikogu laialisaatmist teatasid Päts ja Laidoner avalikult, et nemad ei põlga koostööd „vabadussõjalastega“, vaid on valmis koos töötama ja töötavadki koos nende „vabsidega“, kes Pätsi-Laidoneri nõudmised vastu võtavad. Kõik see räägib sellest, et Pätsi-Laidoneri valitsus sü-

vendab „demokraatia“ kaitsemise sildi all faschistlikku *diktatuuri*.

Välispoliitiliselt jatkab Pätsi valitsus nõukogudevastast poliitikat. Manööverdamine Ida-Locarno lepingu sõlmimise küsimuses (Eesti lubab lepingule ainult siis alla kirjutada, kui seda teevad ka Saksa ja Poola, viimaste seisukoht lepingu vastu on aga vaenulik), sõjajõudude ümberorganiseerimine nende kõvendamise eesmärgil jne annavad sellest poliitikast tunnistust.

Suurt hädaohtu Eesti töörahvale kujutab endast endiselt vabsfaschism. Vabsfaschismi manööverdamise võimalused on veel suured. Pätsi valitsus ei suuda laiade rahvahulkade, rääkimata töölisteklassist, seisukorda kriipsu võrdki kergendada. Seda asjaolu katsuvad „vabsid“ oma kasuks tarvitada ja demagoogilise kihutustööga poolehoidu võita. Ka annab Saksa faschism, kes Balti maid oma kätte ahnitseb, „vabsidele“ määratusuurt toetust. Üks osa „vabsidest“ on laialise põrandaaluse tegevuse juure üle läinud ja ei taha kokku leppida Pätsi valitsusega, vaid jatkab võitlust endises sihis. Kõik see näitab, et „vabsfaschismi“ hädaoht endiselt väga suur on.

Sellest järgneb, et töölisteklass peab võitlema ühesuguse jõuga nii Pätsi-Laidoneri faschistliku valitsuse, kui ka vabsfaschismi vastu.

Ühest küljest töölisteklassi pahempoole mineku, EKP töö tõusu ja teisest küljest kogu sotsiaaldemokraatlikkude juhtide pankroti-poliitika tagajärjel on s-d parteis lagunemine alanud. S-d partei ametlik juhtimine, kes kogu aeg faschiseerimise valitsustest osa võttis ehk neid toetas, kes enne 12. märtsi riigipööret vabsfaschismiga koostöötamise võimalusi katsus leida, toetab nüüd kõige avalikumalt Pätsi valitsust. S-d juhtide poliitika tagajärjel sai võimalikuks nii vabsfaschismi kasv kui ka Pätsi-Laidoneri valitsuse maksmapanemine. Kuid see poliitika on kutsunud s-d tööliste seas suure rahulolematuse esile. Mitmesugused pahempoolsed kõlksutajad s-d juhtide seast, kellest mõned isegi s-d parteist lahku löövad, katsuvad neid rahulolematuid töölisi oma hõlmas kinni hoida ja nende üleminekut kommunismi poole takistada. Samal ajal eralduvad nii s-d parteist, kui ka marksistliku töörahva-ühenduse ridadest tõelikud pahempoolsed tööliste grupid, kes on valmis ühes kommunistide ja revolutsioonilikkude töölistega võitlema kapitali pealetungimise ja faschismi vastu.

Sellest olukorrast järgnevad EKP-te

väga soodsad tingimused revolutsiooniliku võitluse arendamiseks ja sellest järgnevad EKP-le väga suured ülesanded. Ülesanne seisab selles, et võitluse käigus kõrvaldada kõiki neid puudusi ja nõrkusi, mis meie parteis veel ette tulevad ning muuta parteid hulkadega seotud ja hulkadele toetuvaks tugevaks revolutsioonilikuks parteiks.

Meie peaülesanne seisab selles, et organiseerida hulkasid võitlusele Pätsi ja Laidoneri fashistliku valitsuse kukutamise ja nõukogude valitsuse maksmapanemise eest.

Meie peame kõige visamat võitlust pidama kapitali pealetungimise ja igasuguse fashismi vastu, palkade alandamise ja töötingimuste halvendamise vastu, nende tõstmise ja parandamise eest, kõrgete maksude vastu, ühinemise, streigi ja ajakirjanduse vabaduse eest, sõjaseaduse vastu, sõjahädaohu vastu.

Just hulgalise revolutsiooniliku võitluse organiseerimise alal on meie partei töö seni puudulik olnud. Kommunistid peavad igal pool kõige suurema tahtejõuga ja visadusega organiseerima seda võitlust: vormuleerima ja esitama tööliste, töötute ja talupoegade nõudmisi, õhutama ja korraldama palgavõitlusi, organiseerima ja juhtima igasugust hulgalist tegevust, koosolekuid, streikisid, meelevaidusi, igal pool välja astuma tööliste huvide ja nõudmiste eest.

Kahe tähtsa probleemi lahendamisest oleneb selle juures hulgalise võitluse arendamine ja hulkade võitmine meie partei lipu alla. Need on: *ühine väerind ja töötamine ametiühingutes.*

Ühise väerinna küsimuses kerkib nüüd terve rida uusi asjaolusid üles. Peatähtsusega on see, et laiades töölistehulkades, eestkätt s-d tööliste seas on kasvamas arusaamine ühise väerinna vajadusest. S-d juhtide seisukohad ja kogu nende poliitika osutused kõikides küsimustes ebaõigeteks ja töölisteklassile kahjulikeks. Kommunistide seisukohad leidsid tegeliku elu poolt kinnitust kõikides küsimustes. Kõik see on tekitanud s-d töölistes suure tungi ühiseks võitluseks kommunistidega kapitali ja fashismi vastu. S-d tööliste seas kasvab rahulolematuse s-d juhtide poliitikaga. Tööliised ei ole enam selle poliitikaga nõus. Kommunistidele, *kes alati on võidelnud ühise väerinna ja töölisteklassi ühtsuse eest*, loob see kõige soodsamaid tingimusi ühise väerinna arendamiseks ja töölisteklassi ühtsuse eest võitlemiseks. Kuid need meelevaidused s-d järel minevate tööliste seas on alles oma algastmes. On

tarvilik, et kommunistid ja revolutsioonilikud tööliised mitte ootama ei jää, kuni s-d tööliised nende juure tulevad, vaid nad peavad ise kõige suuremat algatust üles näitama, et s-d töölistega kõige laialisemaid sidemeid luua ja neid ühisele võitlusele tõmmata. Mitte kuidagi teisiti, kui ainult kommunistide energilise tegevuse läbi võib ühine väerind teostatud saada. EKP jätkab ettepanekute tegemist sots-dem. parteile, marksistlikule töörahva-ühendusele ja reformistlikkudele ametiühingutele ühise väerinna loomiseks, kuid nende ettepanekute edu saab olenema ainult sellest, kui võrd kommunistid suudavad s-d tööliisi tõmmata tegelikule võitlusele fashismi vastu. Kõik parteiorganisatsioonid kohtadel peavad süstemaatiliselt ühist väerinda looma s-d kohalike organisatsioonidega, leides selleks, vastavalt kohalistele tingimustele, vastavaid võimalusi. Ühine väerind peab olema peameetodiks kogu partei töös. Ühise võitluse ja ühise väerinna kindlustamise eesmärgil on tarvis ühtlasi ühise tegevuse arenemise käigus igal pool vabrikutes, tehastes, küladel asuda ühise väerinna *tegevusekomiteede* loomisele. See ülesanne on eriti tähtis ühise väerinna kindlustamisel.

Kommunistid peavad kõige tõsisemalt ühise väerinna võitluse tagajärgi meie partei jaoks organisatsiooniliselt ära kasutama. Tuleb pidada võitlust iga üksiku reformistliku tööliise meie poole võitmise eest, julgelt ühises võitluses üleskerkinud aktiivseid tööliisi meie parteisse tõmmates.

Töötamine ametiühingutes tuleb seada kogu parteitöö keskpunkti. Ka sel alal on Eestis terve rida nihkumisi sündinud, mida arvestada tuleb. On selge, et ilma tööta reformistlikes ametiühingutes kommunistid ei suuda endid laiade hulkadega siduda. Kommunistid peavad visalt võitlema ametiühingulise ühtsuse eest, selle eest, et muuta reformistlikke ametiühinguid töölisteks töölisteklassi huvide kaitsjateks. Pahempoolsed ametiühingud peavad algama visa tegevust ühtsuse saavutamiseks. Seal, kus pahempoolse ühingu kõrval on paralleelne reformistlik ühing, peab pahempoolne ühing liini võtma ühise tegevuse arendamise ja võimaluse korral liitumise peale reformistliku ühinguga. Kuid niisugune liitumine ei või mitte ilma tingimusteta sündida, vaid võib teostatud saada teatava töölisteklassi nõudmiste programmi alusel. Samuti peavad neis tingimustes täiesti kindlustatud olema pahempoolse ühingu liikmete õigused, proportsionaalne valimise õigus juhatusse jne. Ametiühin-

gulises liikumises tuleb samuti kõige laialisemas ulatuses teostada ühist väerinda ja võidelda ametiühingulise ühtsuse eest, klassivõitluse liini alusel.

Partei seisukorra paranemine ja tema jõudude kasv võimaldavad kõige aktuaalsemalt kõikide partei-organisatsioonide ette seada *sõjaväes töötamise, noorte ja naiste seas töötamise, punase abi (MOPR-i)* jne küsimusi selles mõttes, et tööd nendel aladel, mis seni maha jäänud, tegelikult tõstma hakata.

Ja, lõpuks, kõikide nende ülesannete täitmise eelduseks on see, kui meile jätkame *partei-organisatsiooni kõvendamist ja laiendamist, tugeva partei loomist*. Parteilikmete värbimist tuleb süstemaatilisel viisil jätkata ja kõvendada. Igal pool, kus juba olemas on üksikud parteilikmed, tulevad rakukesed (kollektiivid) moodustada. Eestkätt vabrikutes ja tehastes on seni partei-organisatsioonide võrk nõrk, sellepärast tuleb eelseisval ajajärgul kõiki jõude selleks pingutada, et luua laialist rakukeste võrku vabrikutesse ja tehastesse, koondades esimeses joones tööd tähtsa-

matesse tööstusharudesse, tähtsamatesse raiioonidesse ja töökohtadesse. Ühtlasi on vaja jätkata keskmiste juhtivate lülide (raiooni, linna, maakonna komiteed) laiendamist ja kõvendamist, vormeerides tähtsamates raiioonides ja linnades komiteed, kasutades selleks ära kohapeal üles kerkinud tugevamaid, energilisemaid parteiliikmeid.

Lahutamata osaks kogu selles võitluses partei kindlustamise ja kõvendamise eest on süstemaatiline võitlus provokatsioonide vastu, partei töötamise meetodite järjekindel täiendamine ja muutmine. Samuti ka võitlus Kominterni liini eest, parempoolse ja „pahempoolse“ kallakute ning nendega leppivate meeolude vastu.

EKP järjekorraline konverents-kongress oli suureks sammuks edasi meie partei töös. Tema enamlikud otsused julgustavad kõiki Eesti kommuniste veel otsustavamale võitlusele töölisteklassi enamuse võitmise eest, et kikutada kodanlust ja teostada nõukogude võimu.

Edasi uutele võitlustele ja võitudele!
(„Kommunist“.)

N. Karotamm

Balti Entente

Juba Balti riikide tekkimisest peale püütakse kogu aeg luua nende riikide liitu. Selle liidu loomise püüded, kord elavnedes, kord vaibudes, on lõppude-lõpuks viinud kolme Balti riigi — Eesti, Läti, Leedu — liidu loomisele, mis ajakirjanduses on saanud nime — Balti Entente (Antaant).

Üheks suuremaks tõkkeks Balti liidu loomisel on kahtlemata olnud Vilno küsimus. Teatavasti haaras Poola 1920. a. Vilno linna ühes maakonnaga Leedu käest omale. Leedu aga pidas kuni viimase ajani kangekaelselt kinni nõudest, et ta enne ei Lätiga ega Eestiga lähemasse läbikäimisesse ega liitu ei astu, kuni need Leedu õigusi Vilno linna ja maakonna kohta tunnustavad, s. t., kui nad tunnustavad, et Poola Vilno haaramisega Leedu kallal vägivalda tarvitas ja et Vilno ühes maakonnaga peab Leedule kuuluma. Eesti ja Läti aga asusid (ning asuvad) sel seisukohal, et nemad Vilno küsimuses täiesti erapooletud on ja endid sellesse Leedu-Poola tüliküsimusesse ei sega.

Balti riikide liidu loomise püüete eesotsas oli esimestel aastatel Poola, kes Bal-

timere ääres oma juhtimise all nõukogudevastast blokki püüdis organiseerida. Konverentse, nõupidamisi jne, kus Balti riikide bloki küsimust arutati, peeti lugematu rida. Tähtsamad nende seast olid: Balti riikide konverents Helsingis, 1921. a., kus rida majanduslikke ja poliitilisi kokkuleppeid sõlmiti, mis eestkätt Nõukogude Liidu vastu olid sihitud, Balti riikide konverents Varssavis märtsikuul 1922. a. (Leedu puudus seal), kus rida poliitilisi, sõjalisi jm lepinguid sõlmiti; 1922. a. detsembris oli Moskvas väevähendamise konverents, Baltimaade, Poola ja N. Liidu osavõttel, kus Poola kõik tegi, mis suutis, et Balti riikide ühist väerinda N. Liidu vastu organiseerida, nõukogudevastast blokki luua. Kõigist neist ning järgnevatest katsetest hoolimata ei õnnestunud ei Poolal ega teistel Balti riikidel seda nõukogudevastast blokki moodustada. Peale põhjuste, mis juba loetletud kui selle blokiloomise takistajaid, ei mänginud mitte väikest osa Balti riikide nõukogudevastase bloki tekkimise takistamises ka N. Liidu poliitika. Sest on ju arusaadav

et mitte N. Liidu huvides polnud oma läänepiiril endale *vaenuliku* riikideliidu tekkimist soodustada.

Peale 1925. aastat jääb Balti riikide liidu loomise mõte veidi soiku. Peetakse ära rida Balti riikide majandusekonverentse (1928., 1929. ning järgnevatel aastatel). Püütakse jõuda kokkuleppele mõningate majanduseküsimumuste kohta, mis Balti riikide liidu loomises suurt osa mängivad. Kuid majandusekonverentsidki ei annud nimetamisväärt tulemusi. Ja liidu loomise küsimus ei nihkunud paigast. Nii kestis see kuni 1933—34. aastani.

Viimase paari-kolme aasta kestel on ilmapoliitikas sündinud suuri nihkumisi ja muudatusi, mis ka Balti riikide saatuse küsimuse teravalt üles tõstsid. Siin tuleb kõigepealt nimetada fashismi võimuletulekut Saksamaal ja ta varjamatuid maadehaaramise plaane ida — Baltimaade ja N. Liidu — kohta. Teine ülitähtis tegur on N. Liidu võimsuse ja vägevuse kiire kasv, N. Liidu erikaalu hoogne kasv ilmapoliitikas, eriti aga N. Liidu järjekindel leeninlik-staalinlik rahupoliitika, mis ikka enam ja enam tunnustamist leiab kõige laiemate töörahvahulkade poolt terves ilmas ja millega arvestavad, on sunnitud arvestama ka kodanlised valitsused.

On veel teisigi asjaolusid; kuid need, mis siin nimetatud, on kõige tähtsamad neist, mis otsekohe puudutavad ka Balti riike. Rahvasteliidu mannetus rahvusvaheliste tüliküsimuste lahendamisel (Mandshuuria j1), Jaapani ja Saksamaa lahkumine Rahvasteliidust jne — see kõik, ühes saksa imperialismi ittatumngimise püüetega, sundis Balti riikides praegu võimulolevaid kodanlusekihte oma riikliku olemasolu kindlustamiseks teataval määral Nõukogude Liidule lähenema (mitmesuguste lepingute sõlmimine N. Liiduga, idapakti idee pooldamine jm). Teiseltpoolt soodustas see kartus saksa imperialismi ees ka Balti riikide omavahelist lähenemist (hoolimata nende omavahelistest vastuoludest, mis mitte nürinenud ei ole). Seda Balti riikide omavahelist koostööd soodustas seegi asjaolu, et need riigid, nähes, et nad praegusel silmapilgul üheks ilmapoliitika sõlmpunktiks ja suurriikide huvide koonduskohaks on, püüavad endile sellest seisukorrast võimalikult suuremat kapitali lüüa, selleks ka oma tegevust koordineerides. Ei tohi siin unustada ka imperialistlikkude suurriikide poliitika mõju Balti küsimustes, sest ei vaata ju ükski imperialistlik hai hea silmaga pealt, kui tema võistleja Baltimail oma kanda sedavõrd kinnitab, et

see tema huvidele seal hädaohtlikuks võib saada (Baltimail pörkavad kokku ja põlmuvad üksteisega ilmapoliitika väga keeruliku ja mitmekülgse vastuolud ja huvid, millel me siinkohal aga peatuda ei saa). Ja septembris 1934. a. kirjutatigi alla Eesti-Läti-Leedu poliitiline leping, loodi nende riikide poliitiline blokk.

Selle lepingu aluseks sai Eesti ja Läti vahel 1923. a. sõlmitud poliitiline ja sõjaline leping, mis tehti 10 a. peale ning mida pikendati 1934. a. jaanuaris. See liit sai nüüd Balti kolmikliidu (nn. „Balti Entente“) aluseks.

Eesti-Läti-Leedu liiduleping koosneb 9 punktist. Esimene punkt räägib sellest, et kõik lepinguosalisel kohustuvad ühist välispoliitikat ajama ja üksteist välispoliitikas vastastikku toetama; teises punktis räägitakse liidu küsimuste lahendamiseks perioodiliselt (2 korda aastas) kokkukutsutavatest välisministrite konverentsidest, kolmas punkt toonitab, et on erilisi probleeme üksikutele liitunud riikidel, mis ei kuulu esimeses punktis ettenähtud viisil lahendamisele (siin on jutt Vilno küsimusest, mille suhtes Läti ja Eesti ikka veel „erapooletud“ on); neljas punkt räägib, et liiduriigid lahendavad kõik omavahelised küsimused rahulikult teel; viiendas punktis kohustuvad liiduriigid oma diplomaatilistele esindajatele juhtnööre andma käesoleva lepingu vaimus; kuendas punktis kohustatakse üksteist vastastikku informeerima teiste riikidega tehtud lepingute üle; seitsmes punkt räägib, et selle lepinguga võivad liituda ka teised riigid; kaheksandas punktis on jutt lepingu ratifitseerimisest; üheksas punkt räägib, et see leping on sõlmitud 10 a. peale.

Baltimaade ajakirjandus peab seda lepingu esimeseks sammuks Balti riikide kõige lähema majandusliku ja sõjalise koostöö jaluleseadmiseks. Esialgul Leedu veel Läti ja Eestiga nii tihedalt seotud ei ole. Ja sinna on igatahes veel pikk maa enne kui asi niikaugele areneb (kui näit. saksa imperialismi agressiivsus ei sunni Balti riike selles suunas kiiremini edasi astuma). Kolm liitunud Balti riiki teevad katseid Soometki liidu liikmeks tõmmata (Leedu välisministri Lozoraitise külaskäik Soome 1934. a. novembris, soome välisministri Hackzelli külaskäik Tallinnasse detsembris 1934. a. jm). Tehakse ka katseid Poolat teatud tingimustel Balti Ententele lähemale tõmmata, kuigi sellele seni teataval määral takistuseks on olnud Poola viimase aja saksasõbralik poliitika. Poolamaa hakkab viimasel ajal jälle Baltimaadel järjesti

aktiivsemalt tegutsema. Eesti-Läti-Leedu liit tekkis suurel määral vastu Poola püüdeid. Poola poliitika Baltimail ei ole viimasel ajal mitte edukas olnud, mis kõigepealt selles väljendus, et ta ei suutnud Balti riike tagasi hoida idapakti ideele poolehoidu avaldamast, hoolimata välisminister Becki ringreisust Baltimail. Poola teeb nüüd jälle energilisi katseid oma juhtivat seisukohta Baltimaade seas tagasi võita. (Poola kindralstaabi ülema Gonsiorovski külaskäik Baltimail veebruaris 1935. aastal jm). Ta püüab Balti Entente juhtimisele asuda. Kui see tal õnnestub, siis tähendab see Poola praeguse saksasõbraliku poliitika jätkumisel Balti Entente nihutamist Saksa-Poola poliitika sõiduvette. Praegu on Balti Entente kõigepealt Inglismaa mõju ning juhtimise all, kelle mõju Baltimail viimastel aastatel tuntavat kasvu näitab (eesikäit Saksa arvel). Kõik andmed näitavad seda, et teravneb ja saab teravhema võitlus imperialistlike suurriikide ja nende liitude vahel selle üle, kelle juhtimise alla Balti Entente peab jääma. Nõukogude Liidu proletariaat ja Eesti proletariaat peavad hoolega jälgima sündmuste arengut Baltimail, et mitte lasta Balti Ententet nõukogudevastase poliitika tööriistaks muutuda ega imperialistliku sõja koldeks saada.

Nõukogude Liit, ja ainult Nõukogude

Liit peab järjekindlat võitlust rahu eest. Ainukeseks rahukindlustuseks Baltimail praeguses seisukorras on *idapakti* sõlmimine, mille eest võitleb Nõukogude Liit. Idapakti küsimus on üks tähtsamatest küsimustest praegu ilmapoliitikas üldse, ja ta mõju ulatab käugele väljapoole Baltimere rannikut. Idapakti sõlmimisele töötavad praegu vastu kõigepealt Saksa-maa ja ka Poolamaa, kes idas maid haarata tahavad. Kuid oleks naiivne arvata, nagu poleks idapakti sõlmimisel teatavaid takistusi ees ka Balti riikide endi poolt. Neid takistusi on. Seda näitavad faktid. Ka Eesti-Läti-Leedu liit sisaldab endas selle liidu idapakti ideele vastuseadmise võimalusi. Ja kui mõned ringkonnad Balti riikides idapakti vastu on, või talle umbusklikult suhtuvad, siis võivad sellel (kuivõrd see takistab selle pakti sõlmimist) väga hävitavad tagajärjed olla nende maade saatuse kohta, sest see tähendab nende maade heitmist saksa hitlerliku imperialismi sõodaks, see tähendab nende maade muutmist purustava sõja tallermaaks, milles paratamata hävineb nende praegune iseseisvus.

Kõigist raskustest hoolimata saab Nõukogude Liit kogu jõuga jätkama oma senist rahupoliitikat, mille lahutamatuks osaks on Balti riikide status quo kindlustamine, nagu seda tahab idapakt.

Pätsi-Laidoneri faschistliku diktatuuri sise- ja välispoliitika

(Järg.)

3. Majanduspoliitika põhjooni

Pätsi-Laidoneri faschistliku diktatuuri majanduspoliitika teenib suurkapalistide majanduslikke huvisid. See ei või ega saa teisiti olla, sest olles kõige tagurlikumate, kõige marurahvuslikumate, kõige imperialistlikumate finanskapitali ringkondade avalik terroridiktatuur, on ta kutsutud kaitsma finanskapitalistide — pangameeste, vabrikantide, suurkaupmeeste, mõisnikkude ja hallparunite huvisid. Selle eesmärgiga on Pätsi-Laidoneri faschistliku diktatuuri valitus tarvitusele võtnud (ja saab seda ka edaspidi tegema) terve rea abinõusid, mis juhitud nende ringkondade sissetulekute tõstmisele tööliste klassi ja kogu töörahva kurnamise süvendamise arvel.

Sellest kõneleb terve rida tõsiasju. Fi-

nanskapitali sissetulekute kasvamist tõestab kõigepealt hoiusummade suurenemine aktsia- ja linnapankades ning suuremais ühispankades. Hoiusummad tõusid 1. veebruarist 1934. a. kuni 1. veebruarini 1935. a. 53,6 mln kroonilt kuni 67,3 mln kroonini, seega 13,7 mln krooni ehk 25% võrd. Laenusummad suurenesid samal ajavahemikul aga 85,8 mln kroonilt kuni 88,8 mln kroonini ehk 3 mln krooni võrd. Sellel ajavahemikul oli laenuprotsendi ülemmääraks 7% ja hoiusummadelt maksetava intressi ülemmääraks 5% aastas. Seega saivad ülalnimetatud pangad möödunud aastal laenude pealt 3 mln krooni rohkem, kui neil hoiusummade pealt maksta tuli. Mis näitab, et pangakapital võrdlemisi suurt

kasu sai. Selle tagajärjel lõpetas suurem osa pankasid oma arve-aasta võrdlemisi suure puhtakasuga. Näiteks oli Eesti Panga puhaskasu möödunud aastal 548 tuh krooni, ning pank maksis akstionäridele 8% divi-
dendi. Pikalaenu panga puhaskasu oli 500 tuh krooni, seega 100 tuh krooni rohkem, kui eelarves oli ette nähtud. Sellest puhtakasu summast langeb riigi põlevkivi tööstusele 12 tuh krooni, riigi turbatööstusele 60 tuh krooni, kuna ülejäänud summast 401 tuh krooni saadi pikalaenu panga laenuoperatsioonidest. A/s. Tartu Pank, mille aktsiakapitalist suurem osa on Inglise panga „The British Bank Ltd“ käes, näitab bruttotulude kasvumist 65,5 tuh kroonilt 1933. a. 143,8 tuh kroonini 1934. a., seega 78,3 tuh krooni ehk 120% võrd enam kui 1933. a. Saadud tulust kasutati eelmisest aastast jäänud kahtlaste nõudmiste mahakirjutamiseks 36,8 tuh krooni ja 13,5 tuh krooni panga kinnis- ja vallasvara amortiseerimiseks. Puhaskasu jäi seega 93,6 tuh krooni, mis panga bruttotuludest 65% moodustab. Panga nõukogus on end. minister A. Piip, A/s. A Le Coqi direktor Sillem, Riia Läti Aktsiapanga nõukogu esimees E. Grube ja konsul E. Roter-
mann.

Niisuguste faktide arvu võiks veelgi suurendada. Kuid aitab. Lisame ainult ligi, et kodanlise riigi panganduses, ja majanduslikus elus üldse, etendab eriti suurt osa börs, mis registreerib nii väärtpaberite- ja rahakurssi, kui ka kaupade ostu- ja müügi-
tehinguid. Eestis oli kaua aega börsikomitee esimeheks K. Päts. Nüüd, valitsuse eesotsas olles, pidi ta sellelt kohalt lahuma ja börsikomitee valis ta oma auliikmeks. Nagu teada on Eesti rahanduses, eriti aga panganduses, iseäranis suur tähtsus ja mõju väliskapitalil. Igaühele, kes vähegi praeguse aja majanduselu struktuurist aru saab, on seletamatagi selge, et K. Päts, ühes suuremate pankade esindajatega, seal hulgas ka Scheel ja Ko panga end. direktoriga vägede ülemjuhataja Laidoneriga — kellega ta nüüd võimu jagab, mitte ükski rahvusliku finanskapitali, vaid ka väliskapitali huvide kaitset teostab ja teostama peab. Sellest kõneleb kõige selgemalt pangamaja Scheel ja Ko tegevus Eestis, kes on kõige suurem väliskrediitide vahelttalitaja eesti tööstusel. Scheel ja Ko panga osa Eesti rahvamajanduses on eriti suur. Ta on suuri kapitaale mahutanud paber-, masinaehituse- ja põlevkivitööstusesse. Pätsi-Laidoneri fashistliku diktatuuri valitsus pole seda ka märkimata jätnud, vaid teostas rea reforme, mis välis-

kapitali juurdevoolu eesti rahvamajandusse soodsustavad.

Kõik need asjaolud on tagatiseks, mis kindlustavad pangakapitalile suuri sissetulekuid. Kuid kust need sissetulekud tulevad? Muidugi mõista et töolisteklassi ja kogu töörahva kurnamisest, sest samal ajal kui pangatuusade sissetulekud kasvavad, langeb kohutavalt töolisteklassi reaalne tööpalk, töotavate hulkade sissetulek nii linnas kui ka maal. Andmed tõendavad, et kehv- ja kesktalurahva sissetulekud on kriisiaastatel niivõrd langenud, et endise töökulutuse hulga ja jõupingutuste peale vaatamata ei suuda nad riigi- ja omavalitsuse maksusidki maksta, rääkimata varem tehtud võlgade ja isegi võlaprotsentide tasumisest. Selle tagajärjel on need töörahva hulgad täiesti pankade meelevalla alla sattunud, kes nende rasket seisukorda selleks ära kasutavad, et endiseid laenusid ja kõrgeid protsente tähtajaliselt sisse ei nõua, vaid nende sissekasseerimist pikendavad, et sel teel ka edaspidi, paremate aegade peale lootes, nende töörahvakihtide varandusi oma kontrolli all hoides neid kurnata. Ainult sellega on — majanduslikult, poliitilist külge kõrvale jättes — seletatav, miks pangad kriisiaastatel talude hulgalisest haamri alla saatmisest hoidusid.

Pätsi-Laidoneri fashistliku diktatuuri valitsus teeb igatahes suuri sõnu töotavate hulkade seisukorra parandamisest, võlastunud ja ülevõlastunud talude „päästmisest“ jne. Kuid see on sotsiaalne demagoogia, sest senini pole nende talude võlgasid mitte maha kustutatud, vaid nende võlgade tasumine lükati sel teel edasi, et laenuid pikaajaliseks muudeti. See on aga *ajutine abinõu* suure varingu ärahoidmiseks, mis oleks tulnud siis, kui asjade arenemine loomulikku teed oleks läinud. See on võlgadesse sattunud hulkade ärevuse vaigistamise, aga mitte päästmise poliitika. Kapitalistlik pangandus ei saa võlgade mahakustutamist teostada, sest see viiks panganduse enese rahalistesse raskustesse, katastroofilisele varingule.

Seega on need Pätsi-Laidoneri fashistliku diktatuuri valitsuse sammud — silmakirjalik pettepoliitika, mis hulkadesse arvamist peab sisendama, nagu kaitseks see diktatuur nende huvisid. Tuletame meelde kroonikursi langetamise lugu. Fashistliku riigipöörde eelne Pätsi valitsus oli see, kes maksma pani seaduse — karistada 3-aastase vangistusega neid, kes kroonikursi langetamise heaks kihustustööd tegid. Tõnissoni valitsus lõi kursi alla. See

seadus maksab praegugi, aga Pätsi valitsus pole sõrmegi liigutanud, et kroonikursi kukutajaid vastutusele võtta. Miks ei tarvita Pätsi-Laidoneri faschistliku diktatuuri valitsus seaduses ettenähtud õigust, et kroonikursi kukutajaid karistada? Muidugi sellepärast, et Pätsi-Laidoneri valitsev faschistlik kildkond tervena niisuguste ettevõtjate — vabrikantide, kaupmeeste, mõisnikkude ja hallparunite ringkonda kuulub, kes ise selle sammu tagajärjel nüüd suuremaid kasusid saavad, kui enne kroonikursi langetamist. Mis sellest, et töölised ja teenijad kaotasid. Mis sellest, et käsitöölised, linna väikekodanlised kihid ja suur osa talurahvast selle tagajärjel viletsusse sattusid. Kapitalistide klass võitis, ja — see on peaasi. See on põhjus, miks Päts, kes enne kroonikursi langetamise vastu oli, nüüd selle pooldajaks ja teostajaks on saanud.

Kroonikursi langetamine oli eriti raskeks hoobiks palgatöölisele ja teenijatele nii linnas kui maal, sest rahakursi langetamisega seoses tõusid nii tööstuse- kui põllumajandussaaduste hinnad. Tööpalk jäi aga endiseks. Selle tagajärjel tõusis elukallidus, langes reaalne tööpalk — töölise ja teenijate ostuvõime, ning suurenes nende vaesus ja viletsus. Tööpalga langemine, hindade tõusuga võrreldes, vähendas aga valmistuse kulusid nii tööstuses kui põllumajanduses ja suurendas seega lisaväärtust, kapitalistide tulusid.

On täiesti arusaadav, et Päts, kes ise ka suurettevõtjate hulka kuulub, olles finanskapitalistide esindajaks, ei võinud teist poliitikat ajada. Kuid see poliitika oli ja on kõige jõhkram töölise ja teenijate, käsitöölise ja linna väikekodanluse, kehva ja kesktalurahva röövimise poliitika. See poliitika andis kasu ainult vabrikantidele ja suurkaupmeestele, mõisnikkudele ja hallparunitele.

J. Janusson kirjutas ajakirjas „Põllumajandusturg“, et 1933. a. „oktoobrikuul olnud või hind tervelt 98% kõrgem, kui juunikuul enne rahakursi muutmist. Tähtsamaks teguriks hinna tõstmisel on olnud rahakursi muutmine. Rahaväärtuse vahe tõttu oli või eest, endise kursiga võrreldes, võimalik (protsentides) rohkem välja maksta: juulis — 53,3%, augustis — 52,2%, septembris — 53,3%, oktoobris — 54,8%. Selles ulatuses saadi või eest Eesti kroonides enam, vaatamata missugune oli või hind välisurul“. Tõsi, hiljem, seoses võihindade langemisega välisurudel, langes või hind ka siseturul, mille tagajärjel kursi langetamise mõju ka siseturul vähenes.

Pätsi-Laidoneri faschistliku diktatuuri valitsus asus nüüd mõisnikke ja hallparuneid ning jõukaid talupoegi riigikassa ja asunduskapitali arvel toetama. Meie rõhutama eriti mõisnikkude, hallparunite ja jõuka talurahva toetamist, sest just need talurahvakihid annavad määratusuure osa eesti põllumajanduse turutoodangust, mille väljavedu preemiade abil soodsustati. Kehvikutest ostab üks osa alaliselt toitaineid ligi, teine osa müüb neid õige väikesel hulgal; kehvemad keskmikud müüvad samuti vaid väikesel viisil oma põllumajandus-saadusi; selle tagajärjel ei avaldanud ega võinudki kuigi suurt mõju avaldada nende talurahvakihide olukorra parandamise peale Pätsi valitsuse poolt tarvitusele võetud preemiasüsteem — või, peekoni, munade väljaveole juurdemaksude näol, samuti ka rukki- ja nisumonopol, mis kõrgete kaitsetollide ja riikliku sisseveokeelu tagajärjel nendele põllukultuuridele siseturul kaks korda kõrgema hinna kindlustas, kui sel ajal nende saaduste rahvusvaheline turuhind oli. On käega katsutavalt selge, et seesugune poliitika ei võinud muud midagi olla kui jõuka, hallparunliku talurahva ja mõisnikkude toetamise poliitika, mida kinnitab seegi, et riik vilja ainult kõige suurematele majapidamistele ostis. Kuid need maakodanluse kihid on praegusel ajal, finanskapitali ajajärgul, finanskapitaliga ühte kasvanud, ja Päts teostab siin ainult finanskapitali õigejoonelist poliitikat. See on täiesti arusaadav, sest finanskapital on praegusel ajajärgul ka põllumajanduse oma mõju ja kontrolli alla võtnud ning teostab seda kontrolli oma krediitsüsteemi ja monopoolsete organisatsioonide kaudu. On ju ka eesti põllumajandus-saaduste ostu- ja müügi-korraldus täielikult läinud finanskapitali kätte, kes teostab seda niisuguste organisatsioonide kaudu nagu näiteks E. P. Keskselts „Estoonia“, „Piimaühisuste Liit, suuräri Gahlbeck, eksportühisus „Eesti Muuna“, eksportapamajad“, „Puhk ja pojad“ jt.

Kõige selle tagajärjel võitis finanskapital üldse, kui ka maakodanlus eriti. Põllutöökoja raamatupidamis-talituse poolt koostatud ja kontrollitud andmete alusel tõusis põllumajanduslik maatulunduslik sissetulek 1933/34. a., võrreldes 1932/33. a., ligi kahekordseks, põllumehe, *kui ettevõtja*, töölasu aga neljakordseks. Põllumehe, kui ettevõtja, töötasu tõusis sel ajajärgul peaaegu 1929/30. a. tasapinnani, mida järgmised andmed iseloomustavad: 1928/29. a. oli põllumehe päevapalk — 1,33 krooni,

1929/30. a. — 1,23 kr, 1930/31. a. — 0,93 kr, 1931/32. a. — 0,04 kr, 1932/33. a. — 0,29 kr ja 1933/34. a. — 1,20 krooni¹.

„Kaja“ ei taha nende arvudega leppida ja püüab väita, et hallparunite sissetulekud nii suurel määral ei tõusnud. Aja-lehtedes on aga ilmunud rida faktisid, mis kinnitavad, et mõisnikkude ja hallparunite majapidamised ka kriisi aastatel kaunis suuri sissetulekuid andsid. Muidugi, võib olla, et need *keskmised* arvud kõrged on; kuid nad on kõrged kehvikute ja keskmikkude kohta, kelle mädalamate sissetulekute ja *puudujääkide* arvel hallparunite „keskmist“ küll õige tuntavalt on *vähendatud*, aga mitte liialdatud. Siit järgneb, et Pätsi-Laidoneri fashistliku diktatuuri valitsusel on korda läinud jõuka kulakliku talurahva ja mõisnikkude olukorda tuntavalt parandada. Kuid see on sündinud põllutööliste, külakehvikute ja kehvemate keskmikkude ning linnast maale läinud ja maale saadetud töötute jõhkra kurnamise arvel. Pätsi-Laidoneri fashistliku diktatuuri valitsus püüab seda fakti ära kasutada selleks, et näidata nagu oleks ta *kogu* talurahva seisukorda parandanud, *kogu* talurahva huvisid kaitsnud. See poliitika tuleb lõpuni paljastada, kui töötava talurahva hulkade petmise poliitika.

Kuid mitte ainult sellega ei piirdu Pätsi-Laidoneri fashistliku diktatuuri valitsuse poliitika põllumajanduse alal. Ei saa märkimata jätta „riiklikkude põllumajanduslikkude laenude liitmise muutmise seadus“², mille põhjal Maapank võib: 1) vabastada talupidajat laenuintresside tasumisest kuni 30 aastani; 2) võib lubada laenu tasuda 55½ aasta jooksul, arvates otsuse tegemisele järgnevat makсутähtpäevast, ning 3) võib kustutada taludele ülejõu käivat laenuosa, kui maakohd on saadud erakorraliselt raskeil asundustingimusil. — Pole kahtlust, et see seaduse muutmise üks neist sotsiaal-demagoogilistest püüetest on, mille valitsev fashistlik kildkond selleks välja on heitnud, et viletsusse sattunud asunikke ja talunikke endiste parteide ja vabfashistide mõju alt oma mõju ja juhtimise alla tõmmata. Sedasama kinnitab ka „Kaja“, üteldes et „võlgade pikendamist ja kustutamist ei taheta mitte kergekäeliselt toimetada“. Meie arvame ka, et see nii on. Seda näeme kohe, kui kehv- ja kesktalurahvas hulgaliselt hakkab *oma* võlgade mahakus-

tutamist nõudma. Siis lööb valitsus kohe oma „raske“ käe ette. Ja — valitsuse demagoogia ning pettusepoliitika on jalamaid lagedal.

Erilist tähelepanu väärib veel Pätsi-Laidoneri fashistliku diktatuuri maapoliitika. On üldiselt teada, et Päts ja Ko kogu härrasriigi ajal on püüdnud erilise hoolega sõbralikke vahekordi endiste parunitega kindlustada. Selles mõttes otsustati omal ajal ka tasumaksimine võõrandatud maade eest, mida nüüd Pätsi valitsus õige nobeldalt teostab. „Päevaleht“ teatab, et uus-sakslased, s. o. saksa kodakondsusse astunud endised parunid, kes mõni aasta tagasi Saksa presidendi Hindenburgi toetusel kõrgendatud tasu võõrandatud maade eest endile välja kauplesid, olevat 3 mln kroonist juba 1,8 mln krooni kätte saanud, sellest osa 2000 ha metsa näol. Need parunid on aga praegu Hitleri diktatuuri kõige aktiivsemad toetajad ja edasiarendajad uute maaalade haaramise alusel ida sihis. On teada, et Hitleri maadehaaramise programmi kuulub eestkätt ka Eesti. Kuid Pätsi valitsus on endiselt sõbralik nende eesti rahva ajalooliste ja praeguste vaenlaste vastu. Eesti töörahvas on algusest peale võõrandatud maade eest tasumaksime vastu olnud. Seda enam tuleb just tänapäev kõige energilikumalt ja järelejätmatult parunitele tasumaksime lõpetamist nõuda.

Kuid Pätsi valitsus töötab välja n. n. asundustegevuse korraldamise viisaastaku, mida sotsfashistid uueks maaseaduseks ristisid. Selle „maaseaduse“ ülesandeks on „tööpuuduse likvideerimine“ Eestis — sel teel, et maaelanikkude linnavalgumist takistada. Püütakse seda saavutada sel teel, et maakodanluse teistele ja kolmandatele poegadele uudismaade ülesharimise teel uusi talukohtasid soetatatakse. Meie kinnitame, et maakodanluse teistele ja kolmandatele poegadele, sest kehvikute ja keskmikkude hulkaudel puuduvad võimalused seaduses ettenähtud tingimustel uudismaid ülesharimiseks saada ja neid korda seada, sest see nõuab suuri kapitalisid, mida neil ei ole. Neid hulkasid kasutatatakse sealjuures ära kui tööjõudu, et hallparunite võsukestele pesa ehitada. Möödunud aastal näitasime meie selle seaduse iseloomu üksikasjalikult³. Nüüd ei taha meie sellejuures enam peatada. Märjime vaid ära mõningaid uusi fakte, mis sellest ajast saadik avalikuks on tulnud. Siin tuleb kõigepealt märkida seda, et asundustegevuse viisaastak on nüüd

¹ J. Taklaja, „Majanduspoliitiline vastuoksus ehk reguleeriv võim pealtvaataja osas“, „Päevaleht“, 14. II, 1935. a., nr. 45.

² „Riigi Teataja“, nr. 77 — 1934. a.

³ Vaata: „Klassivõitlus“, nr. 7—8, 1934.

kinnitatud. Põllutöökoda, asundusnõukogu ja fashistlik valitsus on ta heaks kiitnud.

Selle ametliku tokumendi alusel võetakse asundamisele, esiteks, metsamaalad, mis valitsuse otsusega põllumajanduslikuks kasutamiseks on määratud ja riigi maatagavarasse kuuluvad; soostunud maad (heina- ja karjamaad) ning madalsood, kogusummas 30.000 ha.

Asundusmaa tagavara täiendatakse, teiseks, müügilolevate maakohtade juurdeostmise teel, eestkätt omandades neid asumiseks kõlbulikke maakohti, mida seni vähese tööjõuga ja puuduliku inventariga majandatud. Missugused need „vähese tööjõuga ja puuduliku inventariga“ majandatud maakohtad on, seda otsekohe ei öelda, kuid nähtavasti on need kehvemate talurahvakihtide pankrottijäänud majapidamised. Siit järgneb, et asundustegevuse programm näeb ette kehvtalurahva majapidamiste kokkuostmist jõuka ja hallparunliku talurahva teiste ja kolmandate poegade maaga varustamiseks.

Kolmandaks kavatakse asundamist soodsustada eraalgatusliku asundamise tingimusil, et ei tekiks elujõuetuid talusid. Ka sellest asundustegevuse programmi seadest järgneb, et tema koostajad pooldavad jõukate talumajapidamiste loomist. Kuid sealjuures räägitakse muidugi, nagu ikka, *maatõõrahva* ja isegi linna *töötute* maaga varustamisest. Kuid need rääkimised on sõnakõlksud, hilbud, millega suurodanlus oma maapoliitika tõelikku sisu tahab varjata.

Seda kinnitab ka asundustegevuse programmi neljas punkt, mis veel kord rõhutab, et asundamise töid tuleb teostada maksvates seadustes ja määrustes väljendatud põhimõtete ja eesmärkide kohaselt, selle täiendusega, et suuremate, asundamiseks määratud soode ülesharimiseks ja asundamise ettevalmistamiseks tuleb kasutada vahialuste tööjõudu.

Vahialuste tööjõul korraldavatel sooaladel on ette nähtud luua ajutisi suurmajapidamisi soo ülesharimise tööde läbiviimiseks, mis hiljem hallparunite võsukes-tele tükeldatakse.

Uudismaade ülesharimiseks on ette nähtud soetada mehaanilisel jõul töötavaid maaharimise riistu ja paigutada neid asundustesse tööle sääraselt, et neid kasutada saaksid vaheajal ka eratalude pidajad. Jutt on traktorijaamade loomisest. „Kaja“ kirjutab, et „asutatakse 10—15 traktorijaama“, et 15 aasta jooksul kavatakse 800.000 ha uudismaad üles harida, seega 55.000 ha

aastas. Selleks oleval tarvis üle riigi korraga 140—184 traktorit tööle rakendada¹.

Esimene asundustegevuse viisaastak määrab asundustegevuse arendamiseks ja korraldamiseks asunduskapitali sissetulekutest ja riigi eelarve summadest 1935. a. — 1,5 mln krooni, järgmisel neljal aastal (1936—1939) iga aasta 2 mln krooni. See võimaldavat iga aasta juurde luua keskmiselt 800 uut talu.

Uudismaade ülesharimise ergutamiseks on ette nähtud maksta preemiaid igale talumehele kuni 50 krooni uuel ülesharitud ha-lt, vastavalt sellele, kui palju tööd ühe ha ülesharimiseks kulutatud. Täispreemiat makstakse ainult uudisheinamaade või — uudiskarjamaade eest, kuna põlluks tehtud maa eest makstakse ainult pool preemiat. Rohu- ja karjamaade juurdeloomist tahetakse kõrgemate preemiate teel ergutada, sest see oleval tähtis karjamajanduse söödabaasi kindlustamiseks.

Kõigest ülaltoodust järgneb, et Pätsi-Laidoneri fashistlik valitsus lähtub oma põllumajanduse poliitikas peamiselt jõuka ja hallparunliku talurahva ja mõisnikkude huvide kaitsmisest. Kui ta sealjuures räägib ka teistest talurahva kihtidest, siis ainult selleks, et maatameeste ja väike- maapidajate hulkades lubaduste teel lootust äratada, nagu kaitseks Pätsi valitsus kogu talurahva huvisid, mis, muidugi, aina jõhker maatõõrahva petmine on.

Pätsi fashistliku valitsuse finanskapitalistliku majandusepoliitika tõestuseks on ka Eesti tollipoliitika, mis esimesejärgu tarbeainete hinnad hiigla kõrgeks kruvib. Isegi valitsuse ihuleht „Kaja“ on sunnitud seda tõsiasja märkima. Ta küsib: „Kuidas on lood meil tööstusesaadustega?“ ja vastab, et „Need on meil aga palju kallimad kui teistes riikides, ja meie tööstus ei seisa muidu sugugi püsti, kui tugevate tollimüüride najal... Töölise palgad on meil odavamad kui mujal, aga mikspärast on meil tööstusesaadused kallimad, pealegi sarnastel aladel, kus toores materjal kodumaalt saadaval. Võtame näiteks tsemendi- ja nahatööstuse. Mispärast peavad need tooted nii kallid olema? Põllumeeste arvates ei ole siin muud põhjust, kui töösturite suur teenistus. On teada oma lähedal asuva nahaparkimise tööstuse omanik, kes omale selle tööstusega suured varandused kokku on ajanud. Tal on mitmes kodumaa linnas kinnisvarad, rääkimata oma alevikust; kus tal suuri hooneid terve rida. Teised töös-

¹ „Kaja“, 23/XI, 1934. a.

turid ei tee ka odavamini, järelikult teenivad samuti.“ Niisuguseid näiteid võiks tuua väga palju.

Eks ole selge, et seesugune tööstusepoliitika, — mida „Kaja“ siin muidugi ainult selleks paljastab, et hallparunitele veel suuremaid soodustusi nõuda, — on kõige jõhkram töölisklassi ja üldse töörahva rõõvimise poliitika. Kuid kapitalism ei oleks kapitalism, kui ta seda ei teeks. „Kaja“ „põllumees“ kinnitab, et „meil on põllumajanduse tootmise kulud viidud rohkem alla, kui vist üheski teises riigis“. Kuid ta ei kõnele sellest, et see „tootmiskulude“ vähendamine on läinud kõige suuremal määral just *põllutööliste tööpalkade kärpimise* arvel, sest ka põllutööliste tööpalgad on Eestis „odavamad kui mujal“. Nad on palju madalamad kui enne sõda, palju madalamad kui endise moonamehe tööpalk oli. Järelikult ka hallparun ja mõisnik lõikavad nüüd madalate tööpalkade arvel suurt profiiti. „Kaja“ katsub seda tõsiasja kinni mätsida, et preemiade süsteemi õigustada¹.

Transpordi poliitika alal tuleb täiel määral ilmsiks Pätsi-Laidoneri fashistliku diktatuuri imperialistliku poliitika sisu, sest nende kildkond on olnud ja on need, kes inglise imperialismi näpunäitel loovad Eestist selle suurrõõviku huvides sõjalis-strateegilist baasi. Sellest kõneleb terve rida faktisid. Kõigepealt sadamate ja väinade süvendamine suurte sõjalaevade ligipääsu võimaldamiseks. Teiseks, sõjastreegiliste raudteede ehitamine, nagu: Sonda-Mustvee, Virtsu-Rapla, Tartu-Petseri jt. Need raudteed on juba mõni aasta valmis. Nad ehitati seoses interventsiooni ettevalmistamisega 1931. a., mis luhta läks. Kümnen miljonid rahva raha maeti siia, mitte rahvamajanduse arengu nõudel, vaid inglise imperialismi näpunäitel. Nüüd seisab see kapital tegevuseta ja ootab inglise või saksa imperialismi sõjajõudusid, mis neid raudteid mööda ida sihis liikuma pandaks. Teist ülesannet neil ei ole. Kolmandaks, ka maanteede korraldamine ja ehitamine on rakendatud uue interventsiooni ettevalmistamiseks. Selleks on maakonna-valitsuste poolt koostatud isegi „maanteede korraldamise viisaastakud“. Seoses sellega on maanteede ümberkorraldamine viimastel aastatel õige laialdase tähtsusega ühiskondlikuks tööalaks tõusnud. Siin juhitakse tööle kõgu vaba tööjõud. Valitsuse vastavate otsuste põhjal on ette võetud

ja teostatud terve rea sõjastreegilise tähtsusega maanteede ehitamine läänest itta. Nende teede kohta, mis lähevad peajasjalikult piiri suunas, pole ajalehtedes peaaegu midagi kirjutatud, välja arvatud Tallinna-Riia magistraali ehitamine, mis praegu käimas on. Kuid kõrvuti uute maanteede ehitamisega on praegu käimas ka endiste maanteede võrgu täielik ümberkorraldamine, mis kõigepealt selles seisab, et neid teid tuntavalt laiendatakse ja parandatakse. 1927. a. vastuvõetud seaduse alusel jaotatakse maanteede kolme klassi, kusjuures I klassi teede laius on ette nähtud 7 meetrit (endise 4,5—5,5 meetri asemel), II klassi teede laius 6 meetrit (endise 3—4,5 meetri asemel) ja III klassi teede laius 4 meetrit (endise 2—3 meetri asemel).

Kõiki neid töid teostatakse riigi ja omavalitsuste eelarvete n. n. hädaabi krediitide korras, kusjuures suurel määral töötute odavat tööjõudu kasutatakse. Tööle tõmmatakse ka talumehi. See on kõige jõhkram töölisklassi ja kehvtalurahva kurnamine, uue interventsiooni ettevalmistamiseks, sest maanteede ehitamine ja korraldamine ei sünni Eestis praegu mitte mingisuguse majandusliku tõusu või arengu mõjul, vaid samuti inglise imperialismi näpunäitel, motoriseeritud ja mehaniseeritud väeosade soodsa liiklemise tarvis. Sama eesmärgiga ehitati ja ehitatakse ka terve rida lennuväljasid. Kõik see kõneleb sellest, et Pätsi-Laidoneri fashistliku diktatuuri valitsus transpordi alal imperialismi poliitikat ajab.

Rahanduse alal teostas Pätsi-Laidoneri valitsus terve rea „maksureforme“. Sel puhul seletati demagoogiliselt, et need „maksureformid“ on teostatud „väikse mehe“ huvides. Tegelik elu on nüüd need suurkodanluse manöövrid paljastanud ja näidanud, et ka „maksureformid“ on teostatud finanskapitali huvides. Möödunud aastal paljastasime meie seda kodanluse manöövrit „Klassivõitluses“. Selgus, et „väikse mehe“ kuni 5-kroonilise tulumaksu ärakaotamine teostati maksuasjanduse huvides, sest et selle maksu sissenõudmine kallimaks läheb, kui temast laekuv summa. Sel puhul tehti sellest „reformist“ suurt lärmi ja seletati, et 25.000 tulumaksu maksjat vabaneb maksust; tegelikult aga vabanes kõigest 11.300 maksumaksjat. Seega oli see „kink“ riigikassa seisukohast oluliselt tähtsusetu. Samal ajal aga kingiti suurkapitalistidele kümned ja sajad tuhanded kroonid. Kaotati ära kriisimaks, mille põhjal jõukamad talupidajad

¹ „Kaja“, Jõgeva põllumees: „Kumb saab rohkem toetust, kas põllumajandus või tööstus?“ 23/XII, 1934. a.

20—25 krooni aastas erakorralist maksu pidid maksuma. Vähendati tulumaksu ülemmäära suurkapitalistidele 25% pealt 20%-ni. Alandati ettevõtja tulu- ja ärimaksu ülemmäära 35% pealt 20% peale, aktsiaseltside kapitalimaksu 1%-lt 0,4%-ni, kuna väliskapitalide intressid tulumaksudest täiesti vabastati. Kes sai siis nüüd „maksureformist“ tõelikult kasu, kas „väike mees“, või suurkapitalistid ja hallparunid? Kõik need tõsiasiad kõnelevad vastuvaidlemata sellest, et see „maksureform“ teostati maa- ja linnakodanluse huvides.

Nüüd kirjutavad kodanlised lehed, et Pätsi valitsusel olevat jälle uus osaline maksureform teoksil. Kuna kavatsetava laiaulatusliku maksureformi eeltööd pikemat aega nõuavad, siis eraldatakse üldisest reformikavast mõned hädavajalikumad, mis kiiremas korras ellu viiakse. Olevat juba välja töötatud tulumaksu, tempelmaksu ja pärandusemaksu muutmise ettepanekud, mis ligemal ajal ellu viidavat. Üldiselt kandvat need maksude reformid „reguleerivat laadi“, millest üldine maksumus ei vähenevat. Üksikasju selle maksureformi sisu ja ulatuse kohta pole veel avaldatud, kuid neistki märkustest, mis ajalehtedes toodud, jägneb, et seegi maksude „reguleerimine“ „väikese mehe“ arvel sünnib.

Pätsi-Laidoneri fashistliku diktatuuri valitsus arendab erilise hooga kaudsete maksude süsteemi. Eriti huvitavad on selle küsimuse kohta „Eesti Statistika“ kuukirjas avaldatud kokkuvõtted tollimaksude kohta, mis näitavad, et viimaste aastate kestel, tollitariifide tõstmise tagajärjel, tollid esimese järgu tähtsusega tarbeainete pealt on määratusti tõusnud. Kui võtta üldiselt toit- ja maitseainete tollid, siis andsid need 1933. aastal 6.304 tuh krooni ehk 48,8% sisseveetollide üldsummast. Toit- ja maitseaineid veeti aga 1933. a. sisse 4.343 tuh krooni väärtuses. Seega moodustas tollimaks 145,2% sisseveetud toit- ja maitseainete väärtusest ehk ligi poolteist korda rohkem kui nende saaduste eest välisurul makseti. Suhkrut veeti samal ajal sisse 2.388 tuh kr. väärtuses, tolli makseti aga suhkrule pealt 5.379 tuh kr., ehk 225,3% kauba väärtusest. Kohvi toll moodustas 170% sisseveetud kohvi väärtusest, kakao toll — 157%, nisupüüli ja manna toll — 150%, riisi, kruupide ja tangude toll — 137%, tee toll — 101,5%, soola toll — 28%, veinide ja viinade toll aga 63—66%. Toor- ja poolvalmissaaduste toll oli 23,5% sisseveetud kaupade väärtusest; sellest: tubakal — 217,3%, petrooleumil — 51,8%, bensiinil

ja määrõlidel — 43,8%, karusnahkadel — 56,9%, kivisõel — 29,5% jne. Kõik see kõneleb sellest, et kodanlus kõrgete tollimaksude kaudu elukallidust ja töörahva maksukoormat tõstab.

Kõrvuti tollimaksude tõstmisega püüab Pätsi valitsus kõigiti tõsta sissetulekuid piirituse müügist ja aktsiisidest. Selle eesmärgi saavutamiseks pandi 18. juunil 1934. a. dekreediga maksuma piirituse ja alkoholiliste jookide müügi seaduse muutmise ja täiendamise seadus, mille ülesandeks olevat teha „viin rahvale kättesaadavamaks“. Kohalik keeluseadus kaotati. Kõrtsides ja restoranides võib nüüd kaubelda kuni hommikuni. Anti luba rauteejaamade ja rannasõidulaevade, seltside, ühingute ja klubide pidude ja näituste puhvetites viina müüa. Samal ajal piirati koduveinide valmistamist ja tubaka kasvatamist. Uue seaduse järgi on keelatud väljaspool sellekohaseid tehaseid valmistada veini üle 100 liitri aastas majapidamise kohta. Samuti on keelatud ka hoida säärast veini üle 150 liitri ühe majapidamise kohta.

Sõja ja kodusõja ajal levinud kodusele tubakakasvatusele tehakse ka suuri takistusi. Tubakat võib nüüd kasvatada senise 200 taime asemel mitte üle 100 taime iga iseseisva majapidamise kohta. Seadus keelab hoida omakasvatatud tubakat üle 100 taime, s. o. 5 kg ühe majapidamise kohta, ning võõra maa peal tubakat kasvatada teistel isikutel, samuti ka võõra maa peal kasvatatud tubakat omandada ja hoida. Millest on seesugune „väiklus“ tingitud? Muidugi mõista tubakavabrikute ja kaupmeeste huvide kaitsmisest, et need sisseveetud tubakat suuremal määral võiksid läbi müüa ja sel teel suuremat kasu saada. See on esiteks. Teiseks käivad tubak ja tubakasaadused panderolli- ehk aktsiisimaksu alla, millistest maksudest laekuvad tulud rahvasteliidu tagatisel saadud välislaenu ja selle protsentide kindlustamiseks lähevad. Loomulikult, et nüüd aktsiisimaksude tõstmise ja tubakakasvatuse pidurdamise teel püütakse seda summat suurendada, et võimaldajate aastamaksusid kinni katta. Kõik see kõneleb sellest, et ka maksupoliitikas Pätsi-Laidoneri fashistliku diktatuuri valitsus püüab kodanluse maksukoormat kergendada, töörahva oma aga otsekoheste kui ka, ja eriti, kaudsete maksude abil tõsta.

Sisekaubanduse alal ajab Pätsi valitsus suurkaupmeeste ja monopoolsete ettevõtete toetamise poliitikat. Mõõdunud aasta

maikuus avaldatud „maksureformi“ kavas kaotati ära kooperatiivkaupluste erasoodustused maksude alal, mis seisid selles, et kooperatiivkauplused, mille osakapital ei ületanud 5000 krooni, olid vabad ärimaksust, kuna tulumaksust vabastatakse uue seaduse järele edaspidi ainult need kooperatiivkauplused, mille aastane kogutulu ei ületa 400 krooni (senise 1200 kr. asemel), s. o. sama normi, mis seatud erakaupmeestele maal. Seda sammu õigustatakse sellega, et kooperatiivkauplused võistlevat erakauplustega, kuna nad pahahti millegagi ei erinevat eraettevõtetest. See samm andis uut hoogu suurkaupmeestele oma huvide kaitsmiseks ja „väiksele mehele“ pealetungimiseks. Möödunud aasta lõpul ärapeetud Kaubandus-Tööstuskoja koosolekul nõudis koja esimees J. Puhk, et „turud ja laadad muutuksid peamiselt maarahva kogumiskohadeks, kus põllupidajad müüvad oma saadusi ja käsitöid. Tööstussaadustega

kauplemine peaks sündima kauplustes“¹. See nõudmine on juhitud otsekohe väikekaupmeeste vastu. Turud ja laadad tulevat neist puhtaks teha. Kes kaubelda tahab, peab vastava kaupluseruumi muretsema. On selge, et paljudel turu- ja laadakaupmeestel võimalik pole kaupluseruume üürida; seega peaksid nad oma koli kokku panema ja kauplemise ainuõiguse suurkaupmeestele jätma. Võiks tuua veel rea teisigi fakte, mis võistluse teravnemist siseturul iseloomustavad ja tõendavad, et suuräriride ja monopoolsete ettevõtete poolt alatud aktsioon edasi kestab. Kuid küsimus on niigi selge. Pätsi-Laidoneri fashistliku diktatuuri valitsus teostab ka sisekaubanduse alal järjekindlalt finanskapitali poliitikat. Ta jätkab „rahva“ nimel töölistklassi ja kogu töörahva laastamise poliitikat selle väikse kildkonna taskuhuvides.

(Järgneb.)

¹ „Päevaleht“, 11/XII, 1934. a., nr 341.

Leedu töölisteklassi seisukord

(„Klassivõitlusele“ kirjutanud sm Jalas)

Majanduslik kriis kasvas Leedus ka veel 1934. aastal, ilma et ta seal nõndanim. isesuguse depressiooninigi oleks jõudnud, kuigi ta arenemises süvenemise tempo, nagu 1933. aastalgi, pikaldasemaks jäi.

Sügavnes kriis Leedu tööstuseski. Ja arusaadavalt langevad kõik ta raskused siin eestkätt töölisteklassi õlgadele. Kriisi kasvamisega suurenes veelgi kodanluse pealetung töölisteklassi seisukohtadele. Juba 1933. aastal oli toitainete tööstuses töötavate tööliste tööpalka fond, 1931. aastaga võrreldes, 1,3 miljonit litti, ehk 17% võrd, vähenenud; keemiatööstuses tegi see vähenemine (1930. aastaga võrreldes) 453.000 litti ehk 23% välja; puutööstuses, paberi- ja trükitööstuses — 3,8 mln litti, ehk 23%; metallitööstuses 1,7 mln litti ehk 38% jne. Ja seda kõik ametlikkude andmete järele. („Tautos Ukis“, nr 4, 1934. a.)

Tööpalkade liikumisest viimastel aastatel saame kujutluse järgmisest tabelist, mis ametlikkude andmete järele kokku sead:

Tööpalk littedes päevas:	1931. a.	1932. a.	1933. a.	1934. a.	Vähem 1934. a. võrreld. 1931. a.
Meestöölisel	4,05	3,25	2,80	2,60	— 35%
Naištöölisel	2,70	2,10	1,90	1,80	— 33%

Nagu ülemal toodud andmetest näeme, oli tööpalk 1934. a., võrreldes 1931. aastaga, langenud: meestöölistel 35% ja nais-

töölistel 33% võrd. Kuid need — ametlikud — andmed ei vasta kaugeltki tõele; tööpoolest on tööliste tööpalk neil aastatel keskmiselt 50—60% vähenenud, üksikutes ettevõtetes aga veel enamgi. Siia juurde tuleb lisada, et viimastel aastatel pool osa tööstuseproletariaadist kas hoopis tööta on jäänud või osaliselt tööpuudust kannatab, s. o. ainult 3—4 päeva nädalas tööd leiab — mis kokkuvõttes seisukorra loob, nagu seda Leedus kunagi ennem ei ole nähtud.

Töölisteklassi seisukorra pahenemine ei väljendu aga mitte ainult tööpalka vähenemises. Kodanlus ei lepi, tööliste kurnamist suurendades, mitte ainult tööpalka kärpimisega, vaid samal ajal pikendab ta ka veel tööpäeva ning halvendab muid töötingimusi. Nii kestab Kovno kalossivabrikus töö, lepingu järele, 8 tundi, kuid töölisi, kelle arv siin 700-ni ulatab, sunnitakse harilikult 9—10 tundi töötama. Vilnampolis, Shilinski pagariäris, vältab tööliste tööpäev koguni 15—18 tundi ööpäeva kohta, ja „Beki“ trikotaashivabrikus 14—15 tundi, mille eest päevas 1,7 litti makstakse.

Mässugustes tingimustes töölistel vabrikutes ja töökodades töötada tuleb, selle kohta saame kujutluse ajalehe „Lietuvos

Aidas'e" järele „Beki“ trikotaashi-töökoja kirjeldusest :

„... kui töölised hommikul kell 7 tööle tulevad, paneb peremees naistöölised luku taha kinni ja ei lase neid sealt enne õhtut välja... Lõunat söövad nad masinate juures... Laupäeviti sunnib neid peremees pealeselle veel kella 5-st peale lõunat kuni keskööni töötama...“

Selle jõhkra kurnamisega on täiesti nõus ja toetab seda — faschistlik valitsus. Et töölised sellele jõhkralt kurnamisele ei saaks vastu hakata, kõvendab valitsus oma terrori tööliste — ja iseäranis kommunistliku partei — kallal. 1934. a. süles faschistlik valitsus kõik ametiühisused, mitte ainult revolutsioonilikud, vaid ka sotsiaal-demokraatlikud ühisused. Et vabrikantide piiritle kurnamisele seaduslikku (jurfiidilist) õigustust ja aluspõhja anda, pani faschistlik valitsus 1934. aastal uue „tööpalkamise seaduse“ maksuma, — tööliste huvide „kaitse“ kõlava sildi all muidugi, nagu faschistid ise kilkasid, kuid tegelikult oli see teravalt tööliste vastu sihitud, nagu seaduse ligemal vaatlemisel otsekohe silma paistab. Selle seaduse järgi on vabrikandil õigus töölisi ilma tasumaksimiseta töölt lahti lasta, kui tööline 3 päeva järgimööda või üldse 4 päeva kuus „ilma mõjuvate põhjusteta“ töölt on puudunud, või kui ta vabrikandile „vastu paneb“. Et vabrikant harvasti tööliste töölt puudumise põhjused „mõjuvad“ leiab olevat, ja et ta veel kergemini tööliste „vastupanekuks“ tõestusi leiab, on ju enam kui tuntud ja arusaadav, seega aga ka võimalus töölisi vabrikust välja kihutada, ilma et talle sentigi tasu makstaks. Ja isegi tasumaksimise norm on selle uue seaduse järgi 50% võrd vähendatud. Kõik see näitab selgesti, et seadus tervelt ja ainuüksi vabrikantide huvide kaitseks on välja antud, ja töölised tunnevadki juba ta iket oma turjal. „Inkarasi“ kalossivabrikus lasti 1934. a. lõpul 200 töölisi lahti, ja „Universal“ vabrikus kihutas peremees 40 töölisi värava taha, ilma et kellegile tasu oleks makstud. Samane peremees ei võtnud — ülemalnimetatud seadusele toetudes, — töölisi vastu, kes kahenädalase haigusjärel uuesti tööle tahtis tulla.

Faschistlik valitsus ei lepi aga ainult sellega, et ta kapitalistide kurnamisetööd toetab, vaid ta imeb neid ka ise, otsekohe, nende viletsast palgast suuri makse sisse nõudes. Juba nüüd peab tööline nõndanimetatud „töö maksu“ maksuma, samuti maksu haigekassa heaks, ja ettevalmistu-

sel on faschistidel maks „tööliskoja“ heaks.

Kõigest sellest näeme, kuidas tööliste-klassi seisukord halveneb, kuidas ta kurnamine kasvab, kuidas faschistlik valitsus talle ikka enam peale tungib.

Kuid ka sellega ei ole töölisteklassi kurnamine ja röövimine lõpul — teda riisuvad ja laastavad pealeselle veel igasugused teised kapitalistid ja kapitalistide liidud, ühisused, pangad, sündikaadid, kartellid. Hoolimata üldisest raskest kriisist voolavad selle kõige jõhkrama kurnamise ja riisumise tagajärjel määratusuured summad väikse kildkonna suurkapitalistide taskusse.

„Faschistlikus Leedus valitseb väike rühm pangapidajatest-kapitaliste, kes kõik tähtsamad Leedu majanduseharud oma kätte on haaranud... ja kes ka Smetona ja Gubelise faschistliku valitsuse oma käes hoiavad — kirjutas sm V. Kapsukas ajakirjas „Prekal“ (nr. 8, 1934).

Toome alamal mõned näited, kuidas mitmesugused sündikaadid ja kartellid tööliste hulkasid kurnavad.

Seebisündikaadi loomisega tõusis seebi hind järsku ja otsekohe 25% võrd kõrgemaks. Kuidas sündikaat sellega toime sai? Õige lihtsalt: ta hakkas seepi 400-grammilistes tükkides valmistama ja neid tükke sama hinnaga müüma, mis ennemalt samase seebi 500-grammilistest tükkidest oli maksetud.

Õllesündikaat pidi, nagu avalikult tõendati, mitme aasta kestel umbes 3 miljonit litti sissetulekut saanud olema; töepoolast oli ta aga, nagu „Lietuvos Zinios“ tõendab, 16 miljonit saanud — seega oli sündikaat töölistelt enam kui 12 miljonit litti „lisa“ kasu sisse röövinud.

Schaulenis tegutseb apteegiomanikkude sündikaat, kuhu kõik apteegipidajad kuuluvad ja mis rohtusid 200—400 protsenti üle väärtuse müüb. Näiteks: 100 grammi laialtarvitatavat rohtu — kummelid — maksab Schauleni apteekides 1,5 litti, samal ajal kui samast rohtu riiklikus apteegikaupade keskladus 45 senti eest *terve kilogramm* võib saada!

Viljahinnad on, 1929. aastaga võrreldes, kolmekordselt langenud, valmisküpsetatud leiva hinnad aga 5—6 korda vähem.

Seda toitainete kaudu röövimist toimetab ka faschistlik valitsus, näiteks, oma suhkrumonopoli teel. Suhkur, mis väljamaalt Klaipeda sadamasse tuleb, maksab seal ainult 19—20 senti kilo; samal ajal maksab aga leedu suhkruga kilo 1,35 litti. Ei ole sellepärast ime, et suhkruga tarvitamine juba 1933. a. 30% võrd langes ja

suhkur töölise perekondadele toreduseasjaks on muutunud.

Kas on veel selgemaid näiteid ja andmeid töölisklassi kurnamise tõestamiseks vaja?! Vaevalt küll.

Samal ajal aga, kui tööpalka töölistel alaliselt kärbitakse, kui töölisklassi seisukord järjesti paheneb, — samal ajal ajab käputäis kapitaliste, töölisi rõõvides, määratusuri kasusid kokku. Töölisklassi vastu igasuguseid surveabinõusid kasutades ei mõtlegi fashistlik valitsus sündikaatidele ja kartellidele töörahvahulkade röövimises takistusi teha, vaid aitab selleks veel igatepidi kaasa.

Kõigest sellest, mis eespool kuulsime, võime järgmise kokkuvõtte teha: kriis Leedus süveneb. Kodanlus, kes mitmesugustesse koondustesse on ühinenud, laob fashistliku valitsuse abiga kõik kriisiraskused töölise ja teiste töörahvakihtide õladele. See on kodanlusel ainuke tee. Töölistel aga läheb ikka ja järjesti raskemaks majandusliku kriisi raskusi kanda, metsikut kurnamist kannatada. Nad ei või kunagi homse päeva peale julged olla, sest nende silmade all kannatavad kümned tuhanded töötatöölised külma ja nälga, ning otsivad teed, kuidas sellest seisukorrad pääseda, kuidas oma elujärke parandada. Ikka suuremaks ja suuremaks kasvab nende töölise arv, kes selle tee leia-

vad revolutsioonilikus võitluses kommunistliku partei ja tema juhi sm Angaretise juhatusel, võitluses kodanlise korra kukutamise ja nõukogude võimu maksmapanemise eest Leedus.

Revolutsioonilik võitlus Leedus kasvas 1934. aastal tugevasti. Kasvab streikide arv, mis ikka laiemad tööliskihid võitlusesse kisivad. Oma võitluses koonduvad ja liituvad töölised ikka kindlamini oma kommunistliku partei ümber, kelle mõju tugevasti on tõusnud. Töölise ridades suureneb tung ühise võitluseväerinna loomiseks, mis käesoleval ajal töölisklassi võitluses kurnajate ja fashismi vastu üks peamisi sõjariistu on. Nõukogude Liidu proletariaadi määratusuri edusamme ja võitused klassideta sotsialistliku ühiskonna ehitamisel nähes saavad leedugi töölised ikka selgemini aru, et ainult Nõukogude Leedus võib kasvada ja areneda seesugune suurtööstus, võivad tekkida hiiglasuured tööstuseettevõtted, mis töölisele töövõimaluse kindlustavad ja nad igasugusest kurnamisest lõpulikult vabastavad; et ainult nõukogude võim neile samase ilusa elu võib luua, kui seda on Suure Nõukogude Liidu, kogu maailma proletariaadi isamaa töölistel. Leedu töölisklass leiab õige tee, proletarse revolutsiooni tee, — sellepärast on võit tal lähemas tulevikus kindlustatud.

N. Karotamm

Memeli küsimus

Juba 3—4 kuud kõidab laialist tähelepanu Memeli (Leedu nimega Klaipeda) fashistide protsess. Kohtu all on 120 fashisti, kes kuulusid Memeli põrandaalusesse natside organisatsiooni, ning Berliini juhtnõõride järgi sõjariistus väljaastumist ette valmistasid, et Memeli linna ja maakonda (Memelgebiet) Leedu küljest ära kiskuda ning Saksamaaga ühendada. Leedu võimud paljastasid selle kavatsuse, ja nüüd arutab asja Leedu sõjakohus (juba veerand aastat!).

Memel (Kalipeda) on sadamalinn Baltimere ääres. Enne imperialistlikku sõda kuulus ta Saksamaale. 1920—1922. aastatel oli ta prantsuse okupatsioonivägede käes. 10. jaanuaril 1923. a. haarasid Leedu sõjajõud Memeli oma kätte ja panid maksma leedu valitsuse. Prantsuse komissar, kes

Memelis oli, „protesteeris“ selle Leedu sammu vastu. Kuid juba 2. veebruaril samal aastal otsustas Rahvasteliit Memelit ühes maakonnaga Leedule jätta, selle tingimusega, et talle teatav autonoomia oleks kindlustatud. Selle autonoomia garanteerijaks pidid olema Leedu ja Poola. 1924. aastal täpsustati Memeli küsimust veel (näit. Memeli sadama valitsemiseks moodustati komisjon, mis koosneb kahest leedulasest, kellest üks peab olema Memelist ja teine päris-Leedust, ja ühest Rahvasteliidu kaubandusekomisjoni esindajast). Leedu sai vaba transiidivõimaluse Memeli kaudu. Memeli linna ja maakonna valitsemiseks loodi väike seim. Tegelikult aga kuulus Memel Kaunasest istuva Leedu valitsuse alla.

Väga huvitav on iseenesest Memeli

Leedule andmise küsimus Rahvasteliidu poolt. Teatavasti haaras Poola Leedult 1920. a. Vilno linna ja maakonna. Leedu püüded seda tagasi saada ei õnnestunud, sest imperialistlikud suurriigid pidasid tarvilikuks Vilnot Poolale jätta. Leedu rahustamiseks, talle n.õ. vastutasuks, lasksid imperialistlikud suurriigid teda Memeli ühes maakonnaga omale võtta. Sellega ongi seletatav, et prantsuse võimud ei taastanud leedu vägedel Memelit äravõtmast, ja et Rahvasteliidus Memeli küsimus ennekuulmatu kiirusega otsustati — kolme nädalaga! (õieti oli see küsimus juba enne seda *tegelikult* otsustatud ka Rahvasteliidu ringkondades).

1925—27. aastatel oli Memel korduvalt kõne all Poola-Leedu ja Leedu-Saksa läbikäimises. Näiteks käis 1927. a. oktoobris Leedu riigipea Valdemaras Berliinis, kus ta saksa välisministri Stresemanniga Memeli küsimust arutas. Peale seda moodustati Memelis Leedu võimude poolt direktorium, keda toetasid ka saksa rahvusest elanikud Memelis.

Sealt peale kuni 1933. aastani, kuni Hitleri võimuletulekuni Saksamaal, oli Memelis võrdlemisi rahulik. 1933. aastast peale, ühenduses saksa fashismi ittatumise püüete järsu elavnemisega, hakkavad saksa fashistid ka Memelis agaralt tegutsema, et Memelit ühes maakonnaga Saksamaa külge liita ja teda Saksamaa tugipunktiks muuta kaugemale itta ja põhja-itta (Baltimaile) tungimisel. Memeli haaramine oleks saksa imperialismi esimene samm Baltimaade vallutamiseks ja Nõukogude Liidule kallale tungimiseks. Ning saksa imperialism ihkab kõigepealt Memelit kui niisugust tugipunkti.

Kuid ka majanduslikult pole Memelgebiel mitte väikse tähtsusega. Leedule on Memel muidugi äärmiselt tähtis kõigepealt kui ta ainuke sadam ning väljapääs Baltimerele. Mitte vähem pole Leedule ka Memeli kui tööstusekeskkoha tähtsus. Toome mõningad andmed. Kui *Kaunas* ja ta ümbruskonnas 1933. a. oli 351 tööstuse-ettevõtet 8141 töölisega, *Schaulenis* — 138 tööstuse-ettevõtet 2808 töölisega, siis oli *Memelis* ja Memeli maakonnas (1932. a.) 149 tööstuse-ettevõtet 5983 töölisega. Kui Leedus ilma Memelita 1932. a. tööstusetoodang oli umbes 115 miljonit litti, siis oli Memelis ühes maakonnaga tööstusetoodang samal aastal 90 miljonit litti, s. o. 45% kogu Leedu (ühes Memeliga) tööstusetoodangust. Juba needki andmed näitavad, milline on Memeli majanduslik erikaal. Tähtsamad töös-

tuseharud Memelis on: õlletööstus (toodang 1932. a. 16.844.000 litti), paberitööstus (toodang 1932. a. — 12.351.000 litti), lausaagimine (11.792.000 litti), kiutööstus (10.923.000 litti), keemiatööstus (6.858.000 litti) jne¹.

Memeli sadama tegevuse ulatust võime näha järgmistest arvudest: sisse veeti kaupa 1931. a. 446.000 tonni, 1933. a. — 601.000 tonni; tähtsamad sisseveetavad kaubad 1933. a. olid puu — 193.308 tn, kivisüsi — 184.726 tn, kunstväetis ja ta toorained — 60.467 tn, sement — 58.141 tn, raud ja rauasaadused — 37.548 tn jne. Memeli sadama väljaveos olid 1933. a. esikohal: puu — 146.245 tn, tselluloos — 44.938 tn, liha — 21.294 tn jm.

Memeli sadama kaudu käivas kaubanduses on esikohal Inglismaa, Nõukogude Liit ja Saksamaa. Inglismaa osa kasvab viimastel aastatel jõudsasti, kuna Saksamaa osa väheneb. Kasvab ka Nõukogude Liidu osa.

Niisugune on Memeli tähtsus majanduslikult mõnede tähtsamate andmete järgi.

Nagu näeme, pole Memeli tähtsus sõjastrateegiliselt ja majanduslikultki väike. Ning arusaadav, et imperialistlikud naaberriigid (Saksamaa ja ka Poola) Memelit omale ihaldavad.

Saksa fashism tahab kasutada oma tuttavat võitluseviisi — organiseerida Memelis endas pööret ja siis teda okupeerida. Meile juba tuttav von-der Goltz koondab Ida-Preisimaal vägesid (endiseid Landeswehri salku), et Memelisse ja sealt edasi Baltimaile tungida. Tal on see tee juba tuttav! Saksamaal korraldatakse leeduvastaseid meeleavaldusi (näit. Königsbergis 26. nov. 1934. a.) ja saksa fashistlik ajakirjandus teeb agarat leeduvaenulikkude kihutusetööd, õhutades sõjavaimu ja ittatumise ideed („Völkischer Beobachter“). Saksamaa püüab igati survet avaldada praeguse Memeli fashistideprotsessi käigu peale².

Ja just see hädaoht, mis Leedut otsekohe ähvardab Saksamaa poolt, sundis teda (Leedut) muutma oma traditsioonilikkude poliitikat Eesti ja Läti vastu Vilno küsi-

¹ Kõik andmed on võetud ajakirjast „Ost-Euroopa Markt“, 1934. a.

² Käesoleva artikli trükisoleku ajal, 26/III, lõppes protsess. Nelj kohtualust mõisteti surma, kaks eluks ajaks ja mõnikümme — 12—6 a. sunnitööle. Saksamaal kutsus see otsus ägeda sõjaagitatiooni Leedu vastu esle, mis aina suureneb.
Toim.

muses, ning liituma Eesti ja Lätiga, ilma et ta neilt oleks saanud lubadust tema nõudmisi Vilno küsimuses toetada.

Idapakti sõlmimine tähendaks väga tõsist tõket Saksamaa Memelihaaramise katsetele. Ja arusaadav sellepärast, et Saksa faschism idapakti vastu on, sest see pakt takistaks teda oma maadehaaramise poliitikat Baltimail ja N. Liidus teostamast. Memel on üks imperialistlikkude vastuolude tulipunkte praegusel silmapilgul. Memelist võib väga kergesti alguse saada uus üleilmne imperialistlik tapatalgu. Ja,

võib olla, enam kui kusagil mujal maksab just siin see väga õige mõte, et kui poleks Nõukogude Liitu ta järjekindla rahupoliitikaga, ta vägeva punaväega, mis seisab rahu valvel, siis oleks see tapatalgu juba ammugi puhkenud, siis oleks saksa faschistliku imperialismi röövlibanded juba ammugi Baltimere ranniku üte ujutanud.

Nõukogude Liit saab ka edaspidi, nagu alati, vankumatult võitlema rahu eest. Selle rahupoliitika üheks tähtsamaks momentiks on praegusel ajal nõukogude valitsuse võitlus idapakti sõlmimise eest.

Opositsioonist kontrrevolutsiooni solgimülkani

Selle pealkirja all avaldab sm K. Radek ÜK(e)P keskkomitee ajakirjas „Bolshevik“ (nr 3, 15/III, 1935) pikema artikli, milles Sinovjevi-Kamenevi-Trotski opositsiooni klassilist iseloomu ja arenemiskäiku analüüsib ja millest alamal lühendatult kokkuvõtte toome. Sissejuhatavas osas kriipsutab autor alla seda põhijoont marksismi-leninismi võitluses kallakute ja vastasrindade vastu, et siin alati nähte ühiskondlikku aluspinda ja iseloomu analüüsitakse, ilma milleta kallakute ja vastasrindluse iseloom ja tähtsus alati uduseks, arusaamatuks jäävad, mis eriti teravatel murde- ja võitlusesilmapilkudel äärmiselt hädaohtlikuks võib osutada.

Marx ja Engels osutasid alati ja igasuguse oportunisti, igasuguse paindliku voolu juures töolisteliikumise väikekodanlasele mõjule, mis tööliste klassi õigest võitlusejoonest eemale viib. Ja Lenin andis revisjonismile, mis II Internatsionaalis 19. sajandi lõpul üles kerkis, algusest peale klassilise seletuse ning arvustuse. Tööliste klass ei ole väikekodanlisest ümbrusest hiina müüri eeraldunud; kapitalismi areng heidab ikka uued ja uued väikekodanlaste hulgad proletariaadi ridadesse. Sellepärast „on täiesti loomulik, et väikekodanline ilmavaade laialiste töölisteparteide ridades ikka ja jälle uuesti esile tungib. Täiesti loomulik on, et see nii peab olema ja nii saab olema alati kuni proletarse revolutsiooni otsustava pöördepunktini“. (Lenin, XII, lhk 189.) Hiljem, kui Lenin II Internatsionaali varingut analüüsis, oli oportunisti klassiline loomus see otsustav põhipunkt, millele kogu ta analüüs rajanes.

Samase marksistliku analüüsi meetodiga paljastab ja arvustab Lenin lahkuminekuid

Venemaa sots.-dem. parteis selle algastmetel, ja samase klassilise analüüsi annab ta likvidaatorluse voolu tekkimisele Venemaal peale 1905—1907. a. revolutsiooni, kui ka likvidaatorluse ümberkasvamisele sotsiaal-imperialismiks imperialistliku sõja ajal — ilma et kordagi ennast likvidaatorite juhtide internatsionalistlikkudest sõnakõlksudest oleks eksiteele viia lasknud.

Ja kui enamlaste parteis lahkuminekuud esile kerkisid, siis näitas ka siin Lenin jalamaid nende tekkimise allikale: lahkuminekutele klasside vaadetes, teiste klasside mõjule proletariaadi peale. „Loomulik, et kodanlikes revolutsioonides väikekodanlised teekaaslased sotsialistidega ühte löid. Nüüd pudenevad nad marksismi ja sotsiaaldemokraatia küljest maha.“ (Lenin, XV, lhk 21.)

On arusaadav, et Lenin ka Kamenevi väljaastumist 1917. aastal aprilli-teeside vastu ja sügisel Sinovjevi ja Kamenevi äraandlikku väljaastumist enamlastepartei keskkomitee vastu nende väljaastumiste klassilise aluspõhja järele hindas, nagu see iseäranis teravalt Lenini kirjast keskkomiteele 1. nov. selgub, kus Lenin keskkomiteed üles kutsus „ennast tosinast iseloomutatust intelligendikesest puhastama“, selle „intelligendikesega“ eriti teravalt alla kriipsutades opositsiooni *väikekodanlist* iseloomu, millise iseloomu juures kõikumised ja proletariaadi partei õigest joonest kõrvalekaldumised mitte juhuslikud nähted ei ole, vaid ka edaspidi korduda võivad.

Samuti nägi Lenin Bresti rahu tegemise puhul „pahempoolsetega“ tekkinud lahkuminekutes proletariaadile võõra väikekodanlise mõju väljendust. Bresti rahu vastaseid — eestkätt „pahempoolseid es-eri-

süd", aga ka „pahempoolsete“ kommunistide rühma Buharini, Radeku ja Pjätakovi eesotsas — iseloomustas Lenin kui tüübiliselt väikekodanlist ja deklasseerunud poliitilist konglomeraati. Mäherdusi kohutavaid tagajärgi see väikekodanline opositsioon parteis, näiteks, samase Bresti rahu küsimuses ähvardas tuua, selgub Moskva oblastibüroo resolutsioonist (see büroo oli „pahempoolsete“ käes) 24. jaanuarist 1918:

„Moskva oblastibüroo leiab lõhe lähemal ajal vaevalt kõrvaldatava olevat. Kusjuures ta oma ülesandeks seab: püüda ühendada kõiki järjekindlaid, revolutsioonlikult-kommunistlikke ollusid, kes ühtviisi võitlevad nii separaatse rahu sõlmimise pooldajate vastu, kui ka kõigi mõõdukate oportunistlikkude olluste vastu parteis. Rahvusvahelise revolutsiooni huvides peame meie otstarbekohaseks nõukogude võimu kaotamise võimaluse peale välja minna, milline võim nüüd puht vormaliseks on muutunud.“

Nagu sellest näeme, seab „pahempoolsete“ kommunistide rühm silmapilgul, mil saksa imperialism võimsalt peale surub, partei lõhestamise küsimuse üles ja peab võimalikuks nõukogude võimust, oktoobri-revolutsiooni võidust lahti ütelda. Lenin naelutas selle seisukoha täie õigusega häbiposti, kui häbiväärt meelegahte ja sõnakõiksude küljes rippumise, kui tüübliku väikekodanlikkuse väljenduse.

Tugedes rikkalikkudele kogemustele kallakute, oportunisti ja mitmesuguste vastasrindadega võitlemises parteis seadiski Lenin „kõige kindlama, tõesti raudse distsipliini“ nõudmise partei ridades tähtsamale kohale, juurde lisades, et see,

„kes proletariaadi partei raudset distsipliini kas või vähekesigi nõrgestab (iseäranis proletariaadi diktatuuri ajal), see aitab tegelikult kodanlust proletariaadi vastu.“ (Lenin, XXV, lhk 191.)

Selle kogemuse pani Lenin aluseks ka rahvusvahelise tööliste klassi organiseerimisele, üteldes „Kommunistlikku Internatsionaali vastuvõtmise tingimustes“, Kominterni 2. kongressil:

„Praegusel teravnenud kodusõja ajajärgul suudab kommunistlik partei ainult sel juhtumil oma kohust täita, kui ta kõige tsentralistlikumalt on organiseeritud; kui temas raudne distsipliin saab valitsema, mis ligikaudu sõjaväelikele distsipliinile võrdub, ja kui partei keskkoht on võimukas autoriteetne asutus laialiste volitustega, millel on partei liikmete üldine usaldus.“ (Sealsamas, lhk 282—283.)

Kuivõrd Lenin seesuguseid partei peajoonest kõrvalekaldumisi ja vastasrinnatsemisi parteile hädaohtlikuks pidas, näeme edasi sellest, mis suguse haruldase ägedusega ta partei 10. kongressil fraktsiooni-

liku tegevuse likvideerimist, fraktsioonide täielikku ärakeelamist parteis ja abinõusid fraktsioonide loomise katsetegi ärahoidmise vastu nõudis. Ja Kroonlinna ülestõus ning vastukaja, mis see ülestõus vene valgekaardlaste poolt leidis, kinnitasid täiel määral seda tõsiasja, et „kolmas jõud“, s. o. võimult heidetud klasside jäänused, väikekodanlus, üleilmne imperialism, iga fraktsioonilikkude võitluste kommunistliku partei ridades oma huvides tingimata ära kasutab.

Ajaloolik ülevaade Lenini võitlustest iga-suguste lahkvaadete, vastasrindade ja kallakute vastu parteis kinnitavad ja tõestavad meile seega eestkätt kahte tõsiasja, kahte pänduseks jäänud õppetundi. Esiteks, et ei ole vähegi pikemat aega süüvaid ja töölisteliikumisest osavõtjate suuremaid ringkondi ümbavaid (ohvaatövajustshih) lahkuminekuid, millel mitte klassilike juuri poleks, mis mitte võõraste klasside mõju osa proletariaadi peale ei väljendaks. Teiseks, et proletariaadi revolutsioonilikus parteis, mille Lenin ise lõi, on tingimata vaja kindlat sisemist distsipliini pidada, on vaja, et vähemus enamuse alluks, mis võimaldab oportunistlikkude oluliste mahasurumist, nende väljapuhastamist proletariaadi revolutsioonilikust parteist.

* * *

Trotskistliku opositsiooni võitlust 1923. a. iseloomustas partei kui väikekodanlist kallakut.

„Viimane küsimus — kõneles sm. Stalin partei XIII kongressil oma lõpusõnas keskkomitee organisatsioonilise aruande kohta — käib väikekodanlike kallaku kohta, selle kohta, just nagu ei oleks nende süüdistus väikekodanlikes kallakus õige. On see õige? Ei, ei ole. Kust tuli see süüdistus, kus on ta aluspõhi? Süüdistuse aluspõhi seisab selles, et vastasrindlased, parteis piiramatult demokraatiat nõudes, tahtmatult, ilma et seda oleksid soovinud, teatud määral kõnetoruks muutusid selle uue kodanluse jaoks, kes demokraatiale meie parteis aevastadagi ei taha, kuid väga ja vägagi tahaks saada demokraatiat riigis. See osa parteist, kes demokraatia küsimuste üle suurt kisa tegi, osutus tahtmatult kõnetoruks ja kanaliks sellele agitatsioonile, mida teeb meie riigis see uus kodanlus, ja mis suunatud on diktatuuri nõrgestamisele, nõukogude põliseaduse „avardamisele“, kurnajate poliitiliste õiguste uuesti jaluleseadmisele... Jõudude aetus rahvusvahelises ülatuses on praegu seesugune, et iga katse meie partei autoriteeti ja diktatuuri kindlust meie maal nõrgendada tingimata revolutsiooni vastaste poolt endi huvides ära kasutatakse — ükskõik, kas selle katse teeb meie vastasrind, või teevad seda es-erid ja vähemlased. Kes sellest aru ei saa, see ei ole aru saanud meie partei sisemise fraktsiooniliku võitluse loogikast, ei ole aru saanud sellest, et selle võitluse tulemused ei olene mitte ist-

kutest ja nende soovidest, vaid nõukogulikkude ja mITTENõukogulikkude olluste võitluse üldkokkuvõttest saadud tagajärgedest. Näete, siin on see alus-põhi, et meil vastasrinna näol tegemist on väikekodan-lise kallakuga.“ (Stalin, „Opositsioonist“, lhk. 92—93.)

Ja sellest vastasrinna klassilikust analüüsist — marksistlik-leninistlikust analüüsist — välja minnes näitas sm Stalin vastasrinnale täiesti õieti hoiatades, kuhu fraktsiooniliku võitluse loogika ta võib välja viia. Vastasrinna areng läks aga oma teed ega hoolinud hoiatustest. Komin-terni täidesaatekomitee VII täiskogu istan-gul 1926. a. detsembris tuli sm Stalinil Sinovjevi-Trotski vastasrinna kohta kinni-tada:

„Sellest näeme, et opositsioon ei kajasta mitte meie maa proletariaadi mee-leolu, vaid mitteprole-taarsete olluste mee-leolusid, kes proletariaadi dikta-tuuriga rahul ei ole, proletariaadi diktatuuri vastu tigidad on ja kannatamatult tema lagunemist ja lan-gemist ootavad... Nii on meie vastasrinna frakt-siooniliku võitluse loogika tegelikult sinnamaani vii-nud, et meie vastasrinna väerind objektiivselt pro-letariaadi diktatuuri vastaste ja vaenlaste väerinaga on ühte sulanud.“ (Sealsamas, lhk. 477.)

Partei oli juba mitmeid ja mitmeid katseid teinud opositsiooni fraktsioonilikele tegevu-sele, mis partei ridade laostamisele oli sihi-tud, piiri panna, enam kui ükskord oli vastas-rind parteile töötanud oma fraktsiooniliku tegevust lõpetada. Kuid tegelikult arenes fraktsioonilik võitlus oma sisemise loogika järele edasi, kaldudes ja libisedes kontr-revolutsiooni teele. Aasta hiljem, kui vas-tasrind juba valmis oli parteist lahku-lööma, ütles sm Stalin keskkomitee ja kesk-kont-rollkomisjoni täiskogude ühisel koosolekul (23. oktoobril 1927), vastasrinna poole pöö-rates:

„Milles süüdistasime meie siis ja milles süüdis-tame meie edasi vastasrinda? Esiteks, selles, et vastasrind, partei lõhestamise poliitikat ajades, parteivastase salatrükikoja asutas. Teiseks, selles, et vastasrind selle trükikoja organiseerimiseks kodan-liste haritlastega blokki astus, kellest osa otsekohe-ses sidemes oli kontrrevolutsioonilikkude vande-seltslastega. Kolmandaks, selles, et vastasrind, ko-danlisti haritlasti enda poole tõmmates ja nendega partei vastu salanõu pidades, ilma tahtmata, ilma et seda oleks soovinud, nõndanimetatud kolmandast jõust ümberpiiratuks osutus. Vastasrind usaldas palju suuremal määral neid kodanlisti haritlasti, kui oma enese parteid... Vastasrind tahtis parteivas-tast salatrükikoda saada; selleks pööras ta abisaam-iseks kodanliste haritlaste poole; neist oli aga osa otseses ühenduses kontrrevolutsionääridega; — vaadake, seltsimehed, missugune ahelakene välja kujunes. Vastasrinna külge kleepusid ümberingl, ilma et ta seda oleks tahtnud, ilma tema soovimi-seta, nõukogude vastased ollused, kes vastasrinna parteilõhestavat tööd oma huvides püüavad ära ka-sutada.

Seega läks tõeks Lenini ennustus meie partei 10. kongressil, kus ta kõneles, et kolmas jõud, s. o. kodanlus, tingimata püüab meie partei sisemisele

võitlusele külge kleepuda, et vastasrinna tegevust oma klassihuvides ära kasutada.“ (Sealsamas, lhk. 730—731.)

Kas vastasrind ei näinud, ei teadnud, kui-das tema tegevus kodanluse leerist vastu kajastus, mis rahvusvaheline kodanline ajakirjandus ja eriti vene valgekaardlaste ajalehed tema tegevusest kirjutasid? Mui-dugi teadsid seda vastasrindlased, mui-dugi said nad aru, et nad partei distsipliini rikuvad, muidugi pidi neil selge olema, et proletariaadi klassivaenlased seda oma huvides saavad ära kasutama ja juba ka-sutavadi. Sellest kõigest hoolimata tegi vastasrind oma parteivastast tööd edasi.

Sinovjevi ja Kamenevi eitav vaade sot-sialismi ehitamise võimalusele ühel maal oli — vaatamata oma internatsionalistlik-kude sõnakõlksude suitsukattele — harit-lase — väikekodanlase — umbusu väljen-dus vene proletariaadi jõu vastu. Samuti väljendus see väikekodanluse klassilik iseloom teiste vastasrindlaste — Smilga, Radeku jt — väljaastumistes, milles tões-tada püüti, et partei seisukoht sotsialismi ehitamise küsimuses ei marksistlik, ega leeninlik ei olevat, vaid — Shtshedrini seisukoht (Radek). Ja mida kaugemale arenes see parteivastane võitlus, seda laie-maks kasvas lahutav vahe vastasrindlaste revolutsioonilikkude sõnakõlksude ja nende väikekodanliste tegude klassilise iseloomu vahel. Kõige sügavama marksistliku analüüsi tulemus oli see, kui sm Stalin Komin-terni täidesaatekomitee VII täiskogu koosolekul näitas, kuidas vastasrind ko-danlusele allavandumiseni ja uue partei loomise küsimuse ülesseadmiseni peab minema. Vastasrinna edasiarenemise teest õigeks arusaamiseks on iseäranis hoolsalt vaja sm Stalini järgmisi sõnu läbi mõelda:

„Nii tuleb siis tõestatuks pidada, et vastasrind ühel maal sotsialismi ehitamise võimaluse täieliku eitamise vaatekohal seisab.

Sotsialismi ehitamise võimaluse eitamine viib aga partei ümberkasvamise väljavaatele, partei ümber-kasvamise väljavaade omakorda viib aga võimu juurest äraminekule ja uue partei tekkimise küsi-musele.

Sm Trotski tegi näo, nagu ei võiks ta seda kü-simust tõsiselt võtta. See on maskeerimine.

Et saa olla mingit kahtlust, et kul meie sot-sialismi üles ehitada ei saa, revolutsioon teistel maal el aga viibib, kuna kapital meil aga samuti kasvab, nagu meie rahvamajanduse „kokkukasvamine“ üle-ilmse kapitalistliku majandusega, — et siis, vastas-rinna seisukohalt vaadates, ainult kaks võimalust üle jääb:

a) kas jääda võimu juurde ja ajada kodanlise demokraatia poliitikat, võtta osa kodanlisest valit-susest, järelikult minna „millerandismi“¹ teed;

¹ Millerand oli prantsuse sotsialistliku partei liige ja osutus sotsialistidehulgast esimeseks, kes kodan-lise valitsuse liikmeks astus (a. 1899). — *Toim.*

b) või võimu juurest eemalduda, et mitte ümber sündida, ja ametliku partei kõrvale uus partei luua, mida meie vastasrind ju õieti on püüdnud ja edasigi püüab kätte saada...

Nii üks kui teine võimalus viib allavandumisele, liitasaamisele...

Nüüd seisab küsimus nii: kui meie ei saa sotsialistlikku majandust üles ehitada, siis peab proletariaadi diktatuur, kodanlusele ikka suuremaid ja suuremaid järeleandmisi tehes, ümber kasvama ja kodanluse demokraatia sappa tolgendama jääma.

Kas võivad kommunistid sellega nõustuda, et ümberkasvava diktatuuri juures kodanlist poliitikat ajada?

Ei või ja ei peagi seda tegema.

Päasutee siit: võimu juurest eemalduda ja uus partei luua, et uuesti jaluleseatavale kapitalismile teed puhtaks teha.

Tulemuseks on — allavandumine (kodanlusele — toim.), kui opositsioonibloki praeguse seisukoha loomulik tagajärg.“ (Sealsamas, lhk. 542—543.)

Partei 15. kongress võttis vastasrinna kohta erilise otsuse vastu, milles näidati, et vastasrind ideoloogilisel alal taktilise iseloomuga lahkuminekutest programmilise iseloomuga lahkuminekuteni on jõudnud, ja Lenini vaated „revideerides“ — vähemluse seisukohale libisenud:

„Sotsialismi võidurikka ehitamise võimaluse eitamine Nõukogude Liidus ja, järelikult, meie revolutsiooni sotsialistliku iseloomu eitamine; meie riikliku tööstuse sotsialistliku iseloomu eitamine; sotsialistlike arenemisteede eitamine maal proletarise diktatuuri tingimustes, proletariaadi ja taluraha põhihulkade liidu poliitika juures, sotsialistliku ehitustöö aluspinnal; lõpuks, proletarise diktatuuri tegelik eitamine Nõukogude Liidus („thermidor“) ja sellega seotud allavandumise ja liitasaamise seisukoht, — kogu see ideoloogiline seade on trotskistliku vastasrinna Nõukogude Liidus väikekodanluse demokraatia tööriistaks, ja väljaspool Nõukogude Liitu rahvusvahelise sotsiaaldemokraatia abiväesalgaks teinud.“

Kongress näitas edasi, et vastasrind *taktika* alal, oma võitlust partei vastu kõvendades ja teravamaks ajades, mitte ainult partei põhikirja piiridest üle ei läinud, vaid ka nõukogude riigi legaalsuse piiridest (põrandaalused koosolekud, salatrükikoda, põrandaalused häälekandjad, vägivaldne ruumide valdamine, uulitsa-meelavaldis partei ja nõukogude valitsuse vastu 7. novembril 1927. a.). Sellest tegi kongress järelduse ja kokkuvõtte oma resolutsioonis:

„Vastasrinna nõukogude-vastane tegevus, mida ta ka välismaal ajab, ja mis seoses on laimujuttude propageerimisega Nõukogude Liidu vastu, on vastasrinna tegelikult ühte ritta asetanud proletariaadi diktatuuri maa avalikkude vaenlastega.“

Sellest väljamineks kinnitaski kongress keskkomitee ja keskkontrollkomisjoni otsuse Trotski ja Sinovjevi parteist väljaheitmise kohta ning otsustas välja heita ka rea trotskistliku opositsiooni aktiivseid tegelasi.

Nii nõndanimetatud „pahempoolse“, kui ka parempoolse opositsiooni võitluse kokkuvõtte terve selle laiu ulatuses andis sm Stalin 13. okt. 1928 aruandes ÜK(e)P vastasrinna kohta, põhjendades selle parteivõitluse kogemuste kokkuvõtte kõigi vastasrindade klassilise aluspõhja üksikasjalikule analüüsile.

Selles kokkuvõttes ütleb sm Stalin:

„Ei ole võimalik ühe-kahe aastaga maad industrialiseerida, võimast tööstust üles ehitada, miljoni liisi talurahvahulkasid koopereerida, põllumajandusele uut tehnilist aluspinda anda, individuaalseid talumajapidamisi suurteks kollektiivideks ühendada, sovhoose arendada, linna ja maa kapitalistlikke olusid piirata ja neist jagu saada. Selleks on proletariaadi diktatuuril vaja aastaid ja aastaid kõva ehitustööd. Ja niikaua kui see tehtud ei ole — seda ei saa aga korraga ära teha — niikaua jääme ikka veel väiketalupeogade maaks, kus väikevalmistus alaliselt ja hulgaviisi kapitalismi ja kodanlust sünnitab ning kus kapitalismi uuesti jaluleseadmise hädaoht veel maksa jääb. Ja et proletariaat mitte õhuta ruumis ei ela, vaid kesk tõelikku reaalselt elu kõige ta mitmekesidusega, siis „piiravad“ väikevalmistuse aluspinnast tekkivad kodanlised olused „proletariaati igast küljest väikekodanluse stüühiaga, immutavad teda sellega läbi, rikuvad teda sellega, kutsuvad proletariaadi seas ikka jälle uuesti esile väikekodanlist iseloomutust, killustatud olekut, individualismi, valmistusest nukrusele üleminekuid“ (Lenin, XXV, lhk 190), ja toovad selkombel proletariaadi ja ta partei ridadesse teatud kõhklemisi, teatud kõikumisi.

Vaadake, siin on igasuguste kõhklemiste ja leenlikust liinist kõrvalekaldumiste juur ja aluspõhi meie partei ridades.

Vaadake, sellepärast ei või parempoolse või „pahempoolse“ kallaku küsimust meie parteis tühihiks küsimuseks pidada.

Milles seisab parempoolse, avalikult oportunistliku, kallaku hädaoht meie parteis? Selles, et see kallak meie vaenlaste jõudu, kapitalismi jõudu allahindab, et ta kapitalismi uuesti jaluleseadmise hädaohtu ei näe, et ta klassivõitluse mehaanikast proletariaadi diktatuuri tingimustes aru ei saa ja sellepärast nii kergesti kapitalismile järeleandmisi teeb — nõudes meie tööstuse arendamise tempode vähendamist, nõudes kergendusi kapitalistlikkudele olustele linnas ja maal, nõudes kolhooside ja sovhooside küsimuse eemalenihutamist, nõudes väliskaubanduse monopoli pehmemdamist jne, jms. Kahtlemata avaks parempoolse kallaku võit meie parteis tee kapitalismi jõududele, õhonestaks proletariaadi revolutsioonilikud seisukohad ja suurendaks kapitalismi uuesti jaluleseadmise võimalusi meie maal.

Milles seisab „pahempoolse“ (trotskistliku) kallaku hädaoht meie parteis? Selles, et ta meie vaenlaste jõudu, kapitalismi jõudu ülehindab, ainult kapitalismi uuesti jaluleseadmise võimalust näeb, aga mitte võimalust meie maa jõududega sotsialismi üles ehitada; et ta meeleheitlusesse satub ja sunnitud on ennast meie partei thermidoorsusest lobiemisega trööstima. Lenini sõnadest, et „niikaua kui meie väiketalu rahva maal elame, niikaua on Venemaal kapitalismil tugevam majanduslik aluspind kui kommunismil“ — nendest Lenini sõnadest teeb „pahempoolse“ kallak järelduse, et Nõukogude Liidus üldse võimata on sotsialismi ehitada, et talupoegadest üldse midagi välja ei tule, et töölisteklassi ja taluraha liidu idee — ärärganud idee on, et kuf Läänes võidule jõudnud revolutsioonilt abi õigeaks ajaks

kohale ei jõua, siis proletariaadi diktatuur Nõukogude Liidus kas langema või ümber kasvama peab; et kui mitte fantastiliku üliindustrialiseerimise plaani vastu ei võeta, mida kas või talurahvaga liidu katkestamise hinnaga tuleks teostada, siis tuleb sotsialismi asja Nõukogude Liidus hääbunuks pidada. Siit järgneb avantürism „pahempoolse“ kallaku poliitikas... Kahtlemata viiks „pahempoolse“ kallaku võit meie parteis töölisklassi lahtirebimisele ja talurahvaluspinnast, töölisklassi eelväe lahtirebimisele tööliste ülejäänud hulkadest, — järelikult proletariaadi lüüasaamisele ja kapitalismi uuesti jaluleseadmise tingimuste kergendamisele.

Nagu näete, vilvad mõlemad hädaohud, nii „pahempoolne“ kui parempoolne, mõlemad kõrvalekalduvad leenilikult joonest, nii parempoolne, kui „pahempoolne“, ühe ja samase tagajärje juurde, olgugi üks ühest, teine teisest küljest.“ (Stalin, „Leninismi küsimused“.)

Hulga aastaid otsa näitas ja tõestas partei, sm Stalini juhatusel trotskistliku opositsiooni ja Trotski-Sinovjevi bloki iga sammu ja iga väljaastumist paljastades, et vastasrind väikekodanliste mõjude väljendajaks on, et ta, oma fraktsioonilikkude võitlust jätkates, nõukogude vastaseks kontrrevolutsioonilikkude jõuks välja areneb; et ta, sotsialismi ülesehitamise võimalust meie riigis eitades, üleilmse kapitalismi ees allaandumisele libiseb. Partei nimetas vastasrinda kallakuks, jättes talle seega võimaluse sellelt teelt, mis kontrrevolutsiooni poole viis, tagasi keerata. Isegi siis veel, kui Trotski-Sinovjevi blokk avalikkude kontrrevolutsioonilikkude väljaastumisteni oli läinud ja ta selle tagajärjel parteist välja heideti, ei sulenud partei vastasrindlastele ust; ta nõudis neilt tagasitulekul vaid seda, et nad oma leninismivastastest vaadetest jäädavalt ja kindlasti lahti ütlesid ning ilma vähemagi kõrvalekalduiseta partei distsipliinile alistuksid. Partei nõudis vaid tehtud vigade tõsist, ausameelset läbimõtlemit ja parandamist. Suurem osa sinovjevlasti ja trotskiste polnud aga suutelised seda nõuet täitma, sest see käis nende väikekodanliku loomuse vastu. See, mis eksivatele revolutsionääriledele otseseks

kohuseks on, nimelt: oma enamlusevastastest vaadetest jagu saada, oma vigu parandada, mis nende vaadete põhjal tehtud, — see, mis igale proletariaarsele revolutsionäärile, kes eksitusi teinud, allikaks on, kust ta omale võitlemiseks sotsialismi eest, partei keskkomitee juhatusel, uut jõudu võib ammutada, — see oli väikekodanlasele oportunistlikule salgale, kes sotsialismi ülesehitamise võimalust Nõukogude Liidus ei tunnustanud, oma loomust lahtiütlemise toiminguks. Trotski lükkas selle nõudmise tagasi ja läks avalikult üle kontrrevolutsiooni leeri. Sinovjev ja Kamenev otsustasid oma kontrrevolutsioonilikkude põhjolu, millest nad kinni hoidsid, partei ees varjata, maskeerida, selleks silmakirjalikult, variseerlikult oma eksitusi kahetseda, tegelikult aga fraktsioonilikkude parteivastast tööd jätkata. Kuid nii Trotski, kui Sinovjev ja Kamenev — ning kõik, kes nendest ei lahkunud — olid seega kontrrevolutsiooni leeri päralt jõudnud.

Tagajärjed, mida sm Stalin, vastasrindlasti hoiatades, oli ette ütelnud, täitusid, nagu täituvad arsti etteütlemised õige diagnoosi puhul. Nad arenesid fraktsioonivõitluse sisemise loogika järele ega olenenud isiklikkudest soovidest, nagu sm Stalin vastasrinda parteist väljaheitmise eel — et loomult proletariaarseid eksijaid väikekodanlastest ollustest eraldada — oli näidanud. Vastasrindlased jäid jonnakalt oma vigade juurde, süvendasid neid, löid salajasi organisatsioone, pidasid võitlust partei ja nõukogude võimu vastu, libisedes kuni nõukogude-vastaste väljaastumisteni, tegelikult said opositsiooni juhid seega kontrrevolutsiooni juhtideks. Proletariaadi diktatuurile kahjutegemine muutus neil *teadlikuks* tegevuseks, mille eesmärgiks oli sotsialistliku ehitusetöö nurjaajamine, sai proletariaadi asja *teadlikuks äraandmiseks*.

(Järgneb.)

M. Jakobson

Nõukogude põhiseaduse muutmisest

Nõukogude VII kongressi töö ja otsuste hulgast, millel üldiseltki suur ajalooline tähtsus on, eraldub iseäranis üks küsimus, millel eriline üleilmne poliitiline ja ajalooline tähtis seisukoht on; see on Nõukogude põhiseaduse muutmine täielikuma proletariaarse demokraatia poole.

See küsimus tõsteti üles sm Stalini

algatusel ÜK(e)P keskkomitees ja viimase ettepanekul võeti Nõukogude VII kongressil arutamisele.

Mida tähendab põhiseaduse muutmine edasise demokratiseerimise suunas meil, seda võib mõista ja sellest aru saada, kui seda küsimust vaadelda rahvusvahelises ulatuses, kui võrrelda proletariaarse demo-

kraatia arenemist meil, Nõukogude Liidus, kodanlise demokraatia arenemisega kapitalistlikus ilmas.

Mida kujutab enesest proletaarne demokraatia ja mida sisaldab kodanline demokraatia, selle kohta loeme ÜK(e)P programmis järgmist:

„Nõukogude valitsuses on väljendatud kõrgem tüüp demokraatismi, proletaarset demokraatismi, tööraha demokraatismi. See demokraatism läheb põhjalikult lahku kodanlisest demokraatismist, mis on ka kõigis oma teisendites ikkagi ainult kodanlise diktatuuri varjuks, käputäie kapitalistide diktatuuri varjuks määratuma enamiku üle, töötavate hulkade üle.“

Nõukogude valitsus, olles proletariaadi diktatuuri valitsuslikuks vormiks, sai oma alguse võidurikkast proletaarsest revolutsioonist 1917. a. oktoobris. Võitja proletariaat, kommunistliku enamlastepartei juhatusel, hakkas kohe uut valitsuseaparaati organiseerima, et kodanluse vastupanu lõhulikult maha suruda ja laiu töörahvahulki organiseerida sotsialistlikuks ehitustööks.

See uus valitsuseaparaat kujunes uueks valitsuse tüübiks, ennetundmata laiaks demokraatiaks töötavatele hulkadele ja diktatuuriks kurnajatele kihtidele. Tööliste, soldatite ja talupoegade saadikute nõukogud, mis juba varem olemas olid, muutusid nüüd selleks valitsuse aparaadiks.

Kuid põhiseadust esialgu nõukogude valitsusel veel ei olnud. Esimene Nõukogude riigi põhiseadus kinnitati nõukogude V kongressil 10. juulil 1918. a. Aluseks sellele põhiseadusele oli Lenini poolt 1918. a. algul kirjutatud „Töötava ja kurnatava rahva õiguste deklaratsioon“.

Selle deklaratsiooni esimeses punktis on kirjutatud (ja see võeti ka põhiseadusesse): „Venemaa kuulutatakse Tööliste, Soldatite ja Talupoegade Saadikute Nõukogude Vabariigiks. Kõik võim keskkoahas ja kohadel kuulub nendele nõukogudele.“

Edasi kuulutatakse seal, et Nõukogude Vabariigi peaülesandeks on: „igasugune inimese ekspluaterimine inimese poolt kaotada, klassidesse jagunemine täielikult kõrvaldada, kurnajad halastamata maha suruda, sotsialistliku ühiskonna organisatsioon ja sotsialismi võit kõigil mail maksma panna.“

Peale selle on seal üles loetud ülesanded võitluses finanskapitali ja imperiaalsmi vastu, kelle veriste küüntel vahel sõdades ja eriti viimasel ajal miljonid tööraha liikmed langesid.

Seal avaldati täielist loobumist kodanluse väikeste riikide ja asumaade haaramise poliitikast ja rahvuste ning raasside õiguste piiramisest. Kuulutati trüki-, sõna-

koosolekute- ja teiste vabaduste kindlustamist kõige laiemates piirides töötavatele hulkadele ja igakülgse maksuta hariduse võimaldamist. Töö kuulutati kõigile Vabariigi kodanikkudele kohuslikuks — hüüdsõnaga all: „Kes tööd ei tee, see ei pea ka sööma!“

Niisugused olid Nõukogude esimese põhiseaduse põhijooned.

Selle põhiseaduse alusel tegi Nõukogude Liidu töörahas, kommunistliku (enamlaste) partei ja tema geniaalse eestvedaja Lenini juhtimisel kangelaslikke vägitegusid. Ta purustas kodusõjas kapitalistlikkude rõõvikute püüded proletariaadi diktatuuri murda. Ta võitis majandusliku lagunemise, võimaldas uue majandusliku tõusu ja selle alusel hulkade heaolu ja kultuurse taseme tõusu. Selle põhiseaduse alusel sai Lenini ja Stalini rahvuspoliitika Nõukogude Liidus põhjaliku lahenduse, ja endised tsaari-Venemaa rõhutud vähemusrahvused said omale kas riikliku iseseisvuse või lialise autonoomia, mille tagajärjel nendel varem maharõhutud ja mahajäänud piirimaadel ennenägemata majanduslik ja kultuurne tõus algas. Tekkis uus rahvusvaheline kultuur, vormilt rahvuslik ja sisult sotsialistlik, nagu seda sm Stalin iseloomustas.

Nõukogude põhiseadus oli võitluselipuks, mis ühendas ja juhatas miljonite tööd ja tegevust, nende püüdeid parema, lahedama elu poole, ühe sõnaga — ta oli võitluselipuks sotsialismi ehitusetöös.

Ja võidud, mis selles võitluses saadi, on hiilgavad võidud.

Aga kuigi Nõukogude põhiseadus eluline ja vääramatult kindel on, siiski leidub temas üksikuid osasid, mis juba, niüütdela, vanaks on jäänud, sest sotsialistlik ehitusetöö on vaheajal — 1918. a. sijaajani, — hiiglasammudega edasi jõudnud, ja tol ajal kokkuseatud põhiseadus ei vasta oma mõningates osades enam praeguse kaugelearenenud sotsialismi ehitusetöö tingimustele. Ja see on loomulik, sest kõike seda, mis on praegu, ei olnud veel siis, ja väga palju, mis oli tol ajal, on nüüd kas kadunud või põhjalikult muutunud. On eestkätt sügavalt muutunud ühiskondlikkude kihtide ja jõudude vahekorrad.

Tol ajal võitles nõukogude riigi töörahas majandusliku lagunemise ja hävitava kodusõja tingimustes.

Polnud veel sotsialistlikku suurtööstust, kollektiviseeritud põllumajandust ega sarnaseid võimsaid proletariaadi klassiorganisatsioone, nagu praegu.

Revolutsioonivastaste jõudude väerind

oli siis veel küllalt tugev ja proletariaadi diktatuuril tuli temaga ägedat võitlust pidada elu ja surma peale. Suur oli veel kodanliste klasside mõju töörahva mõningatele kihtidele.

On arusaadav, et niisuguses olukorras ei võinud juttu olla laiemast demokratismist, nii nagu seda on üldine, otsekohene, ühetasane ja salajane valimisesüsteem. Sootuks teine on olukord praegu. Vaheajal on klassijõudude vahekorrd põhjalikult muutunud sotsialismi kasuks. Kui 1913. a. linna ja maa proletariaati kokku oli 6,7% rahva üldarvust, siis oli teda 1934. a. 28,1%; kui 1913. a. linna- ja maakodanlust kokku oli 5,9% rahva üldarvust, siis oli teda 1934. a. ainult veel 0,10% järele jäänud.

Sama aja vältel on talupoegadest-eramajapidajate arv, keda 1913. a. oli 65,1% rahva üldarvust, vähenenud 22,5%-ni. See tähendab: nad on liitunud kollektiivsetesse, ühiskondlikkusesse majapidamistesse, kolhoosidesse, mille liikmete arv on samal ajal tõusnud 45,9%-ni rahva üldarvust.

On sündinud suur nihkumine hulkade klassilises koosseisus, klassilise ühtsuse poole. On kasvanud kahekordseks sotsialismi kandvam jõud — proletariaat, ja temaga on liitunud ühiseks võitluseks sotsialismi eest uus jõud, kolhooside talurahvas. Kui neile põhijõududele veel juurde arvata muud proletaarsed kihid, kes otsekohe tööstuse-ettevõtetes ei tööta, siis veel teaduslike tööliste ja eriteadlaste kaadrid, õppijad, punavägi ja muud töötavad kihid, siis saame üle 80% rahvaarvust, kes aktiivselt sotsialismi ehitusetööst osa võtavad.

Samal ajal on endise eraomanduse asemel, mis varem peaaegu ainukeseks omandusevormiks oli, nüüd peaaegu täiel määral maksma hakanud ühiskondlik, sotsialistlik omandus.

Näiteks oli valmistuslikest fondidest 1925. a. sotsialistliku majapidamise käes 48,8%, kapitalistliku sektori käes 6,5% ja väikeste eramajapidamiste käes 44,7%. 1934. a. aga oli sotsialistliku majapidamise käes juba 95,81%, kapitalistliku sektori käes 0,09% ja väikeste eramajapidamiste käes 4,10%.

Oma aruandes Nõukogude põhiseaduse muutmise kohta ütles sm Molotov nõukogude VII kongressil selle kohta järgmist:

„Käesolevaks silmapilguks on ühiskondliku omanduse põhimõte võitnud kõigil rahvamajanduse aladel, nii linnas kui maal. Tööstus ja veondus on, välja arvatud ainult väikene osa, riigi korraldusel.

Põllumajandusest on üheksa kümnendikku kolhooside ja sovhooside käes. Krediit ja pangad on Nõukogude valitsuse käes. Kaubaringkäik on allutatud riigile ja sotsialistlikule koöperatsioonile. Viimase kahekolme aasta vältel on sotsialistlik omandus saanud nõukogude ühiskonna aluseks.“

Neist hiiglamuudatustest nii valmistamise kui omandamise põhimõtetes, samuti aga ka hulkade sotsiaal-klassilises koosseisus, on tingitud võimalus ja vajadus Nõukogude põhiseadust muuta, teda täielikumaks teha demokratismi mõttes laiale hulkadele, viia proletaarne demokratism täiuseni, arendada teda lõpuni, selleks avardades valimise süsteemi.

Teiselt poolt: kuivõrd sotsialistlik omandus on saanud kogu nõukogude ühiskonna aluseks, siis peab ka tema koht ja tähtsus seaduseandlikult vastavalt äramääratud, kindlaks tehtud olema.

On üldiselt teada, et just ühiskondliku omanduse kaitsemine ja valvamine õrnem koht oli sotsialistlikus ehitustöös, et just siia, s. o. sotsialistliku omanduse pihta, klassivaenlane kõigepealt oma kihvtinoolid juhtis ja et tal, ära kasutades lohakust, mis kuni viimase ajani ühiskondliku omanduse valvamises ja kaitsemises valitses, ning ükskõiksust, mis ühiskondliku omanduse suhtes mahajäänud meeolude tõttu veel laialistes töörahva hulkades maad leidis, iseäranis maal kolhoosides, teatavasti korda läkski suurt kahjuritööd ühiskondliku omanduse vastu toime panna.

Vastulöögiks sellele tegevusele anti valitsuse poolt 1933. a. välja seadus sotsialistliku omanduse kaitseks. Sotsialistlik omandus, mis sotsialismi ehitamise ja hulkade heaolu tõstmise materjaalseks aluseks on, kuulutati nõukogude korralduseks ja seega pühaks ning puutumataks, ja iga selle seaduse rikkuja — rahva vaenlaseks, mida ta tõelikult ongi.

Ferdinand Lassalle ütelse järele peab põhiseadus olema „tegevaks jõuks, mis paratamata kombel loob kõik teised seadused ja õiguslikud instituudid“.

Kuivõrd Nõukogude põhiseaduses puudusid mõned tähtsad momendid viimase aja ühiskondlikkude tegurite kohta, nagu seda on sotsialistlik omandus, kollektiiviseeritud põllumajandus jt, otsustas kongress põhiseadust vastavalt täiendada ja võttiski sellekohaselt väljatöötatud muudatused vastu.

Sellega muutub Nõukogude põhiseadus ajakohaselt selleks „tegevaks jõuks, mis paratamata kombel looks kõik teised sea-

dused" — veel suuremate võitude saavutamiseks sotsialismi ehitamises.

Kõik see, mis Nõukogude Liidus, Nõukogude põhiseaduse alusel, sotsialismi ehitamise alal on kätte saadud, ei ole mõeldav üheski teises riigikorras. Suurem ja raskem viimase aja ülesanne — küla sotsialistlik ümberkorraldamine — oli võimalik ainult nõukogude demokraatia olukorras. See oli võimalik — kuivõrd küla sai laiad arenemise-võimalused, kuivõrd kehvtalupoeg selle demokraatia poolt leidis majanduslikku toetust ja seaduslikku kaitset kulaku kurnamise vastu. See oli võimalik sellepärast, et kulakud, kui klass, esialgu isoleeriti ja hiljem majanduslikult ja poliitiliselt likvideeriti, ja et küla, kõige lähedamas sidemes olles sotsialistliku suurtööstusega ning sellele toetudes, avarat nõukogude ühistegevuse teed võis edasi arenda. Ja viimaks sellepärast, et hoogsalt tõusis laiade talurahvahulkade kultuurne ja poliitilise teadvuse tase.

Kõike seda võimaldas nõukogude kord, ja sellepärast pole ime, et tõsiasjaks sai miljonite talurahva-majapidamiste vabatahtlik üleminek, — muidugi partei ja nõukogude valitsuse kõige lähemal juhtimisel ja kaasabil, — eramajapidamiselt kollektiivsetele, ühiskondlikele majapidamise vormidele.

Selles omapäras, proletaarses nõukogude demokraatias ongi kõigi teiste ennenägemata võitude saladus, nii partei kui nõukogude valitsuse tegevuse alal, sest nõukogude, s. o. „proletaarne demokraatia on miljon korda demokraatlikum igasugusest kodanlisest demokraatiast, nõukogude valitsus on miljon korda demokraatlikum kõige demokraatlikumast kodanlisest vabariigist“ (Lenin, XXIII, lhk. 350). „Demokratism kapitalistlikus korras on kapitalistlik demokratism, ekspluateeriva vähemuse demokratism, mis on rajatud ekspluateeritava enamuse õiguste piiramisele ja on juhitud selle enamuse vastu. Ainult proletaarse diktatuuri korras on võimalikud tõelikud vabadused ekspluateeritavatele ja tegelik proletaarlaste ja talupoegade osavõtt riigi valitsemisest.

Demokratism proletaarse diktatuuri korras on proletaarne demokratism, on ekspluateeritava enamuse demokratism, mis on rajatud ekspluateeriva vähemuse õiguste piiramisele ja on juhitud selle vähemuse vastu“ (Stalin, „Leninismi alused“).

Selle proletaarse demokratismi mõjul olf parteil võimalik miljonilisi töötavaid hulki, nii linnas kui maal, sotsialistlikust ehitusetööst osavõtmisele tõmmata ja saa-

vutatud võitude alusel nüüd veel täielikumatele proletaarse demokraatia vormidele üle minna. —

Samal ajal, kui Nõukogude Liit oma põhiseadust demokratiseerib, oma valitsusüsteemi muutes, laiendades, täielikult ühetasastele valimistele üle läheb, mitmejärguliste asemel otsekohesed ja avalikkude asemel salajased valimised maksma paneb, samal ajal arendab rahvusvaheline kodanlus oma demokratismi ja parlamentarismi vastupidises suunas, igasuguse — isegi kodanlise — demokratismi eitamise ja avaliku fashistliku vägivaldla diktatuuri maksmapanemise suunas. Ikka enam tõrjub kodanlus oma valitsemise süsteemist välja demokratismi ja parlamentarismi, mis kuni viimase ajani tema võimu tugevamateks tugedeks olid, ja eelistab avalikku survet ning vägivalda, sest et kodanlise demokraatia hilibud, mis hulkade petmiseks ja hullutamiseks olid, ikka enam oma mõju järjesti revolutsioniseeruvate hulkade peale kaotab. See on varem, iseäranis sotsjuudaste poolt, nii ülespuhutud ja hulkade ebajumalaks tehtud kodanlise demokratismi pankrott. Alates Itaalia, Ungari ja Bulgaariaga on fashistlik kord enese viimase kümne aasta vältel, kas avalikumal ehk varjatumal kujul, maksma pannud Poolas, Austrias, Hiinas, Jaapanis, Saksamaal, Hispaanias, Lätis ja Eestis, rääkimata poolfashistlikest maadest. Ja kuigi parlamendid enamasti veel alale on jäänud ja neisse vahetevahel ka valimisi toimetatakse, siis on see oma enamuses ainult petlik kommetimäng, mida ainult viigilehena veel tarvis on kodanlise alasti vägivaldla katteks.

See on kapitalistliku ilma loomulik arenemiskäik. Üldist poliitilist ja majanduslikku kriisi põdev kapitalism ei näe teist teed oma olemasoleku kindlustamiseks, kui finantskapitali diktatuuri verise fashistliku terrori meetoditega maksma panna.

„Kõige mitmekesiduse peale vaatamata, mis üksikute (kapitalistlike) riikide vahel valitseb, on kõigi nende alus ühine. Kodanline eraomandus, mis kindlustab kapitalistidele nende valitsemise tööliste ja talurahvahulkade üle, on nende riikide aluseks. Kapitalistlikus arenemiskäigus koondub see omandus ikka vähema arvu inimeste kätte. Ja ikka suurem elanikkude hulk heidetakse palgaorjade, poolkerjuse seisukorda, ja seda iseäranis külas. Vastuolud kapitalistlikus korras teravnevad, ja Venemaa revolutsioonilik väljaastumine kapitalismi süsteemist 1917. a. oktoobripäeval tõestas juba siis, et see süsteem lõhenes ja hävinemisele läheb“ (Molotov).

Kuna kodanlus ikka enam hulgalist pinda jalge alt kaotab ja sunnitud on fa-

schistlikkudest terroristlikkudest valitsemismeetoditest pääseteie otsima, seisab — selle vastu — proletariaadi diktatuuri ees proletaarse demokraatia maksimaalse ja igakülgse arendamise ülesanne. Mitte demokraatismi piiramine, vaid tema igakülgne laiendamine ja edasiarendamine ning veel laiemate töötavate hulkade tõmbamine riigivalitsemisest osa võtma.

Arvud näitavad, et aasta-aastalt kasvab ja laieneb töötavate hulkade poliitiline aktiivsus, nende osavõtmine valimise-koosolekutest ja riigivalitsemisest.

Kui 1927. a. valimistel ainult 50% hääleõiguslike kodanikkude üldarvust valimistest osa võttis, siis tõusis osavõtjate arv 1929. a. juba 64% -le, 1931. a. 72% -le ja 1934. a. võttis juba 85% valijaid valimistest osa.

Eriti kiiret valimisteaktiivsuse kasvu näeme naisterahvaste juures. Kui varem aastatel naisterahvaste osavõtt valimistest meeste osavõttust tuntavalt väiksem oli, siis tõusis see 1934. a. nõukogude valimistel maal 80% -ni ja linnades koguni 90% -ni. Ja seda samal ajal, kui sarnastel kodanlike „tsivilisatsiooni ja demokraatia“ maadel, nagu Prantsusmaal, Hollandis, Belgias, Itaalias, Portugaalias, Jugoslaavias, Kreekas, Jaapanis, Brasiilias ja Argentiinas, naisterahvastel üldse mingit valimiseõigust ei ole.

Nõukogudemaal ei ole valimiseõigust ainult endistel kurnajatel ja rõhujatel, ja nende arv pole võrdlemisi kuigi suur. 1934. a. nõukogude valimiste ajal oli neid 2,5% valijate arvuga võrreldes, ja tulevikus jääb see arv järjesti veelgi vähe- maks, sest valitsuse otsuse järele võivad endised kulakud ja teised hääleõiguseta sikud, kui nad tegeliku ausa tööga oma lojaalsust nõukogude valitsusele tõestavad

ja ausalt sotsialistlikust ehitusest osa võtavad, valimiseõigused tagasi saada. 1934. a. nõukogude valimisteks teatud arv nendest seda juba saigi.

Kõik see näitab, et Nõukogude Liidus on avatud tee täieõiguslikuks elamiseks kõigile ausatele töötajatele, ja et valimiseõiguseta isikute arv ikka enam väheneb. Meie läheme nõukogude valimistel kõigi nende kitsenduste täielikule kaotamisele, mis omal ajal olid maksma pandud „kui ajutised abinõud võitluseks kurnajate katsete vastu oma eesõigusi kaitsta ja neid uuesti maksma panna“ (ÜK(e)P programmist).

Need tõsiasiad kinnitavad ja tõestavad Lenini mitmekordseid ütelsusi selle kohta, et „meil maksmapandud üldise valimiseõiguse kitsendused kannavad vaid ajutist iseloomu“ (Molotov).

Nii jõuab Nõukogude Liit ikka ligemale täieliku üldise valimiseõiguse maksmapanekule.

Nõukogude VII kongress astus hiiglasammu edasi valimiseõiguse demokraatiseerimises. Ei saa kahtlust olla, et need otsused võimsaks tõukejõuks saavad olema edaspidisele sotsialismi ehitustööle, et ühtlaste valimiste alusel linna ja maa töörahvahulgas veel kindlamalt endid seovad ühiseks suureks sotsialismi eest võitlevaks armeeks, et otsekohesed ja salajased valimised vägevaks abinõuks saavad valitsuseaparaadi töö kindlustamises ja tema koosseisu tervendamises, igasuguste puuduste ja bürokraatismi nähete kõrvaldamist kiirustades.

„Nõukogude riigi põhimõtete äravõitmata jõud seisab selles, et tema areneb ikka suurema ja igakülgsema töörahvahulkade sotsialistlikule ehitustööle tõmbamise alusel“ (Molotov).

H. Nabel

Löökkolhoosnikkude teine üleliiduline kongress

N. Liidu löökkolhoosnikkude esimene kongress, mis ära peeti kaks aastat tagasi, s. o. 15—19. veebruaril 1933. a., läks ajalukku, kui kolhoosilise valmistuse võimas organisaator.

Sm. Kaganovitsh näitas oma aruandes sel löökkolhoosnikkude esimesel kongressil, et ilma kollektiviseerimiseta niisuguses

olukorras, kui üksikmajapidajate arv aasta-aastalt tõuseb (1927. aastaks tõusis see 25,5 miljoni peale), ei saa töötavate talupoegade olukorda parandada, ei saa nende tööd kergendada, ei saa vilja- saaki tuntavalt tõsta. Sest nende väikemajapidamistes on võimata suurte, keerulikkude põllutöömashinate tarvitamine, mida

arenev tehnika töö kergendamiseks ja töövõimjakuse tõstmiseks annab.

Sm. Stalin märkis oma esinemises samal kongressil, et teist teed sotsialismi ehituses olla ei saa, kui kollektiviseerimise tee; kuid — kriipsutas ta alla — kollektiviseerimise tee ei ole mitte kerge tee. Sest sadandete aastate kestel, põlvest põlve, on talupojale sisse kasvatatud tung ja püüded eraomandust, mammonat koguda, küürutades selga mõisniku ja kulaku ees. Seda psühholoogiat on raske inimeses ümber kasvatada, pealegi kus kapitalistlikudes riikides ümberringi inimesed veel vana viisi elavad, ja tundmata oli ka uue tee, uue elu alus; kuid see on siiski tarvilik.

Alus selleks oli olemas, nimelt — nõukogude võim, mis loodi oktoobrirevolutsioonis. Oli ka oma tööstus, mis võis varustada kolhoose uute põllutöömehinatega ja traktoritega. Lõpuks oli selleks aluseks proletariaadi partei ja proletariaadi diktaatuur.

Sellel lõõkolhoosnikkude esimesel üleliidulisel kongressil seadis töörahva juht ja õpetaja sm. Stalin üles ajaloolise ülesande: teha kolhoosid enamlikeks ja kolhoosnikud jõukateks.

Seda ülesannet hakati täitma ja lahendamata. Alguses ei olnud see tõesti mitte kerge tee, kuid õige käega juhtides saadi raskustest üle.

Oktoobrirevolutsioon avas töötavatele talupoegadele uue väljavaate, nad ei tahtnud enam raskes palehigis adra, sirbi ja käsivikatiga oma kitsast põlluriba harida, et viletsat poolnäljast ülespidamist teenida.

Selle orjuse ja viletsuse koorma, mida töötav talupoeg tsaarivalitsuse all sadanded aastad oma turjal oli kannud, heitis ta revolutsiooniga igavesti hauda.

Peale oktoobrirevolutsiooni nõudis nõukogude töötav talupoeg uut teed, sotsialistlikku teed põllumajanduses, ja selleks astus ta nüüd kolhoosidesse — ühiskondlustatud valmistusse.

Võitlus kollektiivse majapidamise eest algas sel ajal, kui kulak külas, kahjurid linnades ja kaevandustes, väljamaa imperialistide toetusel, püüdsid sotsialismi ehitamist nii tööstuses kui põllumajanduses igatviisi takistada, Nõukogude Liitu seestpoolt lõhkuda, töölisteklassi ja töötava talupoja vahel lõhet sünnitada, neid uuesti mõisnikkude ja kapitalistide orjusehulasse kõita.

Alates kollektiviseerimist 1928. aastast, läheb see organiseerimine esimestel aas-

tatel mitmesuguste raskuste ja vigadega, sest asi oli uus ja harjumata.

Seda näitavad ka järgmised andmed kollektiviseerimise alalt. 1. juulil 1928. a. oli kollektiviseeritud talumajapidamisi ligi 2 protsenti. 33 tuhandesse kolhoosi oli koondatud 416 tuhat majapidamist; 1. juulil 1929. a. oli kollektiviseeritud 3,9 prots. talumajapidamisi, 1. oktoobril 1929. a. — 4,1 %, 20. jaanuaril 1930. a. — 21 % ja 10. märtsil 1930. a. — 58 %. Siin oli 106 tuhandesse kolhoosi tõmmatud juba 15 miljonit talumajapidamist.

Niisugune kiire kasv kollektiviseerimise protsessis ei võinud ilma vigadeta sündida.

Sm Stalinil tuli siin oma artikliga „Peapõõritus edusammudest“ õiget teed näidata, et omadus mängib peaosat, aga mitte hulk.

See tõi kaasa kolhoosnikkude ridade puhastuse, kus kõikuv element kolhoosidest lahkus, mis kaasa tõi ajutiseks kollektiviseerimise protsendi vähenemise, nagu järgmised arvud näitavad. Oli kollektiviseeritud talumajapidamisi: aprillis 1930. a. — 37%, mais 1930. a. — 28% juulis 1930. a. — 24% ja septembris 1930. a. jai järele ainult — 21%.

Klassivaenlane tundis rõõmu ja kuulutas, et kollektiviseerimine ei või massiline olla, et sellest ei tule midagi välja, sest põllumajanduses maksavad hoopis teised seadused kui tööstuses. Sest põllumajandust ei saa juhtida plaanikindlalt, suur-tööstuse viisi.

Kuid kui kolhoosiliikumine sm. Stalini juhatusel uuesti õigetele roobastele oli viidud, algas 1930. septembrist uus tõus, mitte enam stüühiline, vaid järjekindel tõus, ning kollektiviseerimise protsent tõusis uuesti ja veel kiiremini, nagu alamalt toodud andmetest näeme: detsembris 1930. a. — 24%, jaanuaris 1931. a. — 25%, märtsis 1931. a. — 35%, oktoobris 1931. a. — 61%, oktoobris 1932. a. — 60,8% ja jaanuaris 1933. a. — 62,4%.

Niisugune oli kollektiviseerimise protsess uuel teel. Lõõkolhoosnikkude esimene kongress 1933. a. märkis ära, et vead, mis omal ajal tehti, on kõrvaldatud, esialgsed raskused võidetud ja eesotsas sammuvates raioonides on kollektiviseerimine lõpetatud.

Tulevikus on peaülesandeks ausalt töötada ja kolhoosi ühiskondlik-sotsialistlikku varandust hoida, siis muutuvad meie kolhoosid 2—3 aastaga enamlikeks ja kolhoosnikud jõukateks.

Löökkolhoosnikkude teine üleliiduline kongress, mis Moskvas 11—17. veebruarini s. a. ära peeti, oli suur võidupüha sotsialistliku ehituse alal nõukogude põllumajanduse. Seekord olid kongressile kokku sõitnud paremad kolhooside esindajad-lööklased, et arvestada saavutusi, et anda teistele edasi oma kogemusi, et parandada puudusi töös ja sel alusel välja töötada põllumajandusliku artelli normaalpõhikiri, mis uueks tõstehoovaks saab olema põllumajanduse veel kiiremale arengule tulevikus.

Sellest löökkolhoosnikkude teisest üleliidulisest kongressist võttis osa ligi 1500 kolhoosnikku, kes kokku sõitsid igast ilmakeerest üle NSV Liidu. Esindatud oli 51 rahvust. Naisterahvaid oli kongressil 442, s. o. 30,8 protsenti saadikute üldarvust. Kaks aastat tagasi, löökkolhoosnikkude esimesel kongressil, oli naissaadikute arv ainult 244 ehk 14,8 protsenti. See näitab, kui kiiresti naisterahvaste aktiivne osavõtmine nõukogude sotsialistlikust ehitusetööst üheõigusluse alusel tõuseb.

Parteitud saadikuid oli esimesel üleliidulisel kongressil 54 protsenti, nüüd, teisel kongressil, oli parteitute arv 65 protsenti, mis nimelt kolhoosnikkude laiade hulkade aktiivsuse kasvust tunnistust annab.

Sm Stalini tuntud kõne löökkolhoosnikkude esimesel üleliidulisel kongressil sai lipuks võitluses enamlike kolhooside ja kolhoosnikkude jõuka elu eest. Ja tõepoolest on selle kahe aastaga, mis möödunud esimesest kongressist, kolhoosi väerinnal nii palju saavutatud, et seda aega, kaheaastast jaamavahet, tegelikult aastakümnetega võib mõõta.

Meie kolhoosid ei ole enam need, mis nad olid kaks aastat tagasi. Praeguse aja kolhoosid on nii tehniliselt kui kultuuriselt suure sammu edasi astunud. Kui vaatame põllumajanduse tehnikat — masinate — kasvu, siis näeme, et traktoriparkides on juba 281.000 traktorit. Ja aasta-aastalt kasvab see arv hiiglasammul. Tööstus annab 1935. aastal traktoreid 1,9 miljoni hobusejõu ulatuses, ehk, 15-hobusejõuliste traktorite peale arvatud, 127.000 traktorit üheainsa aastaga.

Samasugune lugu on ka kombainidega. 1. jaanuariks 1934. a. oli neid üldse 35.000 tükki, 1935. a. üksi annab aga tööstus 20.000 uut kombaini juurde. Ja vastavalt muidugi ka teisi põllutöömasinaid.

„Tööstuse industrialiseerimise suured

edusammud (mis meid tegid sõltumatuks imperialistlike riikidest — H. N.) võimaldasid põllumajandust mehaniseerida; iseäranis võimaldasid masinaehituse-tööstuses saavutatud suured edusammud põllumajandust sadandete tuhandete uute traktorite ja masinatega varustada.

Sel põhjusel on laialtlev väike-maapidamine ümber korraldatud maailmas kõige eesrindlikuma tehnikaga suurmaapidamiseks. Kolhoosid on kindlunenud nii organisatsiooniliselt kui majanduslikult, ja on muutunud tõelikult äravõitmatuks jõuks.

Riigi abiga on kolhoosides uute masinate tehnika omastatud. Koolide ja kursuste abil on külas uued inimesed kasvatatud, kes kolhoosi tööd õigel teel juhivad.“ Nii iseloomustas põllumajanduse saavutusi sm Tshernov omas kongressikõnes.

Toome alamal veel mõned andmed, mis näitavad, kuidas NSV Liidu põllumajanduse mehaniseerimine ja kolhooside kindlustamine areneb.

1934. aastal oli kolhoosidesse koondatud 85 protsenti kogu maa külvipinnast, ja kokku oli kolhoosides külvi all 101,7 miljonit hektaari põldu. Enne ilmasõda külsid aga kõik mõisnikud, kõik kulakud, kõik keskmikud ja kehvikud ühtekokku 105 miljonit hektaari. Seega külsid üksi kolhoosid möödunud aastal peaaegu sama palju, kui külsid enne sõda mõisnikud ja talupojad — kulakud, kehvad ja keskmikud — ühtekokku.

Seda ülesannet, mille seltsimees Stalin löökkolhoosnikkude esimesel üleliidulisel kongressil üles seadis — kolhoosid enamlikeks ja kolhoosnikud jõukateks teha — täidetakse edukalt.

Sotsialism on nii linnas kui külas lõpuliikult ja jäädavalt võitnud.

Löökkolhoosnikkude tänavune üleliiduline kongress pühitses seda võidupüha sotsialismi ehituse alal põllumajanduses ja andis aru sellest, mis tehtud on.

Nüüd on $\frac{1}{5}$ töötavate talupoegade mapidamistest kolhoosidesse astunud, kelle käes on 90 protsenti kogu maa külvipinnast, ning järelejäänud üksikmajapidajate kolhoosistumine läheb päev-päevalt edasi. Kulak on puruks lõõdud, ja tema viimased jäänused puhastatakse kolhoosi maa pealt.

Kollektiviseerimine tõi enesega kaasa suured ja sügavad sotsiaalsed muudatused talurahva koosseisus, nagu näitavad järgmised andmed:

Elanikkude klassiline koosseis 1913—1934. a.
(NSV Liidu piirides):

Elanikkude kihid põllumajanduses	Inimeste arv tuhandetes			Elanikkude klassiline koosseis protsentides		
	1913. a.	1928. a.	1934. a. (1. jaan.)	1913. a.	1928. a.	1934. a. (1. jaan.)
Kolhoosnikud ja koopereeritud kustaarid ja käsitöölised	—	4 406	77 037	—	2,9%	45,9%
Üksikmajapidajad talupojad (ilma kulakuteta) ja koopereerimata töötavad kustaarid ning käsitöölised	90 700	111 131	33 902	61,1%	72,9%	22,5%
Kulakud	17 100	5 618	149	12,3%	3,7%	0,09%

Märkus: Elanikkude klassiline koosseis protsentides on võetud elanikkude üldarvust NSV Liidu piirides, tabeli esimeses osas aga on näidatud elanikkude arv ainult põllumajanduses, ilma tööstusest.

Meie näeme siit, et kodanluse ja kulakluse jäänused annavad ainult tühise protsendi (0,09 protsenti), ja seegi kaob varsti proletariaadi diktatuuri mõjul. Need arvud näitavad, missugune suur muudatus on läbi läinud põllumajanduses arviliselt ja protsentides; aga ka omaduse poolest on inimesed kolhoosis teised kui oli üksikmajapidaja enamalt oma maalapi küljes. Ka seda omaduslikku kasvu näitas kolhoosnikkude teine kongress.

Vaatame mõnda saavutust üksikalade järele, mida esile tõid lõõkkolhoosnikud oma teisel kongressil.

Meil on üle maa tuhandeid eesrinnas sammuvaid kolhoose, kes eeskujulikult — enamlikult — töötavad. Mitmeski kolhoosis oli rekordiline viljasaak ja tööviljakus, mis teistele, mahajäänud kolhoosidele eeskujuks peab saama. Nii sm Stalini nimeline kolhoos Kabardiini-Balkaria oblastis, kus selle peale vaatamata, et 48 ööd-päeva vihma ei olnud ja põldusid kunstlikul teel tuli niisutada, siiski hektaarilt 160 puuda nisu, 470 puuda maisi saadi. Selles kolhoosis tuli tööpäeva tasuks 1½ puuda teravilja, millest esimest sorti nisu saadi 1 puud tööpäeva peale. Juurvilja aga jautuse alla ei võetudki, seda võib tarvitada niipalju kui majapidamine nõuab, sest saaki saadi nii ohtrasti.

Ameerikas saadakse keskmiselt maisi 40 tsentnerit (meil 78 ts.), nisu 16—18 tsentnerit (meil 26,5 ts.) hektaarilt.

Ka kariloomade kasvatamise alal on viimasel aastal tuntavalt edasi jõutud: 1934. a. vältel kasvas hobuste arv kolhoosides 25 protsendi võrd, sigade arv 100 protsendi ja lüpsilehmade arv 130 protsendi võrd. Peale selle on igal kolhoosnikul oma tarvitamiseks lüpsilehm vasikaga, siga põrsastega ja hulk mitmesuguseid kodulinde.

Niisugune on seisukord Stalini nimelises kolhoosis, Kabardiini-Balkaria oblastis.

Balitsa nimelises kolhoosis Vinnitsa oblastis oli suhkrupeetide keskmine saak hektaarilt 252 tsentnerit, s. o. üle 1500 puuda. M. Bila brigaad lõi veel suurema rekordi — ta andis 308 tsentnerit ehk ligi 1900 puuda hektaarilt.

Puuvilla keskmine saak oli meil üle Liidu 6,8 tsentnerit hektaarilt, kuid „Lenini“ nimeline kolhoos Usbekis andis 31 tsentnerit hektaarilt.

Või kolhoos „Pobeda“ Moskva oblastis, kes andis: nisu — 29,7 tsentnerit, rukist — 23,7 ts, kaera — 24 ts, otra 17,5 ts. ja kartulaid 146 tsentnerit hektaarilt. „Krasnaja gräda“ kolhoosis saadi hektaarilt isegi 240 tsentnerit, s. o. 1440 puuda kartulaid.

Niisugune saak on seletatav ainult sellega, et kolhoosnikud ausalt töötavad ja armastusega sotsialistlikku varandust hoiavad.

Traktorite kasutamises võiks eeskujuks tuua sm Schestopalovi traktorite-brigaadi (Surovikinski masina- ja traktorijaam Stalinski piirkonnas). Selles brigaadis töötas traktor aasta jooksul 1189 hektaari läbi, mis üleilmseks rekordiks tuleb lugeda. Sm Schestopalov lubas aga traktori tööviljakust veelgi suurendada ning kutsus teisi traktoriste oma eeskujule järeltõetama. Sm Schestopalov on juba 20 korda oma ausa töö eest premeeritud. Tema käes on kolm rändlippu, mida ei luba oma brigaadist iialgi ära anda.

Ka karjakasvatuse alal, mis siiaamaani mahajäänud lüli põllumajanduses oli, on pööre tulnud. Karjakasvatuses näeme 1. jaanuarist 1933. a. kuni 1. jaanuarini 1934. a. järgmist kasvu:

a) Kolhoosides

hobused	8,5 protsenti
veised	30,0 "
vasikad	üle kahe korra
lambad ja kitsed . . .	18,0 protsenti
sead	27,0 "

b) kolhoosidesse ühinenud talurahvaalldse

hobused	(vähenes 3 protsenti)
veised	21 protsenti
vasikad	94 "
lambad ja kitsed . . .	11 "
sead	118 "

Sellega sai 1934. aasta pöördeastaks karjakasvatuse alal.

Teravilja probleem on meil juba otsustavalt lahendatud, mida näitab ka valitsuse otsus kaardisüsteemi kaotamise kohta (leivaga, jahuga, tangudega jne varustamises), milline otsus ilma takistusteta ja raskusteta ellu viidi.

Kogu seda nõukogude süsteemi võitu, mida iga saadik kolhoosnikkude kongressil veelgi kinnitas, väljendas kõige paremini nõukogude VII kongressil sm Molotov sõnadega: „Nepi Venemaa on muutunud sotsialistlikuks Venemaaks.“

Missugust pilti pakub nende saavutustega, Nõukogude Liidu talurahva seisukorra kiire paranemisega võrreldes talupoegade elu kapitalistlikkudes riikides ja asumaadel? Kui kaugele on kodanlus jõudnud oma „demokraatiaga“, „vabadusega“ ning „maareformidega“, mida propageerib talupoegade ning tööliste olukorra parandamiseks?

Võtame Ameerika Ühendriigid, selle imperialismi kindluse; siin annab kapitalism valusaid vitsi põllumajandusele. Siin ei ole ükski maatükk ega majapidamine juba ammu enam talupoja omandus. Talupojal ei ole isegi õigust oma töösaadustega talitada. Farmerite võlakoorem kasvab alata ja viib nad väljapääsemata seisukorda.

Oksjoni teel äramüüdid talude arv kasvab aasta-aastalt. Igast tuhandest farmist oli müüdnud: 1929. a. — 19,5 farmi, 1930. a. — 20,8 frm, 1934. a. — 21,1 frm, 1932. a. — 41,7 frm ja 1934. a. — 54,1 farmi.

See näitab, et „kuldne aeg“, mis kord Ameerika farmeritel oli, on möödas, ja kodanline kord seda enam parandada ei suuda.

Veel halvem on seisukord Poolas, kus töötav talupoeg sõna otseses mõttes nälgib. Soola, seepi ja lambiõli, mis majapidamises esimesejärgu tähtsusega tarbained on, ei suuda tema osta. Ka leiba ei ole iga päev laual.

Väikekodanline kirjanik J. Kurek kirjutab Naprava küla elust järgmise pildi:

Gvisuschal seisab juba teist nädalat pada, kus keedetakse kartulaid soolase veega, mida peale kartulikeetmist välja ei valata, sest selle vee sees võib kartulaid keeta 10—15 korda — sool on ju nii kallihinnaline asi, et teda osta ei suudeta. Küläsuhkrut ei tunta. Kord aastas lubatakse endale seda toredust, et muretsetakse veidi sahariini.

Õhtu ja öösi, kui pimedus maad katab, Naprava küla eemalt ei näe, sest lampi keegi ei süüta: lambiõli on uhkuseasi, mida talupoeg ei suuda osta.

Seebiga on veel halvem lugu. Selle kohta toob Kurek järgmise lookese. L. Pankova peseb terve päeva anumas pesu selle seebise vee sees, mis ta üleaedse poolt tõi ja mille sees juba 3—4 peret on oma pesu puhtaks pesnud. L. Pankova annab selle vee jälle edasi teistesse peredesse, ja maha ei valata seda seebivett enne, kui see tahma karva vedelikuks muutub.

Sellele vaesusele järgneb veel kultuuri-vaesus ja laste kirjaoskamatus. Lapsed koolis ei käi, sest pole mida jalga või selga panna.

Nii kirjutab poola väikekodanline kirjanik Poola küla elu kohta.

Ka Poola valitsuse kõrgemad tegelased ei salga seda. Poola põllutöominister Põnjatovski tunnistas oma aruandes, et Poola küla vaesenemine kiiresti edasi läheb, et viimase nelja kriisiaasta vältel tööstussaaduste tarvitamine väiketalu- ja põllumajanduse tööliste seas 53 protsendi võrd on vähenenud.

Seimi liige Langer, kes peale põllutöoministri aruannet esines, näitas, et Poolas tehakse kõik selleks, et talupoega pea-aegu pärisorjuse seisukorda viia, kellega ümber käiakse kui tööloomaga.

Rahvusdemokraatide partei esindaja Tshetvertinski oli sunnitud oma kõnes seimi istangul järgmist järeldust tegema: „On olemas kaks Poolat: üks Poola — see on rikaste Poola, kes ei tunne puudust, ja teine Poola — kehvide Poola, kes ei saa välja puudusest; veel rohkem — kes järjesti veel suuremasse viletsusse vajub.“

Töötute arv Poolas on 1 miljon.

Siit võib ilma pikema seletusetagi järelduse teha, missugune Poola talupoja ja üldse töötava klassi elu on.

Jaapani kodanlised lehed tunnistavad, et põllumajanduse alal tegutsevad elanikud paljudes rajoonides endid puukoorega toi-

davad, mis rahva füüsiliselt hävinemisele viib.

Maa tütarlapsi müüakse nälgivate vanemate poolt suurel arvul avalikkusesse mädadesse. Laste müümine vabrikutesse on Jaapanis igapäevane asi. Laste protsent tööstuses on hiiglasuur, neid kurnatakse täisealiste asemel, mis kapitalistidele suuremat kasu annab. Nälja tagajärjel kasvab enesetapmist arv ning laste surevus vahetpidamata.

Seesuguseid ja sarnaseid näiteid võiks imperialistlikkude riikide asumaadelt ja poolasumaadelt, kus iga aasta miljoneid talupoegi näljasurma sureb, lõpmatul arvul tuua.

Kanadas põgenevad tuhanded talupojad oma taludest. Kanada statistikabüroo andmete järele on seal maha jäetud — saatuse hooleks — 32,8 tuhat farmi 5,3 miljoni akri maaga. (Aker on pisut suurem kui $\frac{1}{3}$ tiinu.) Kanada farmerite võlg ulatab 566 miljoni dollarini, peale selle veel rentnikkude võlg. 92 protsenti kõikidest farmidest on võlakoorma all.

Genfist teatatakse, et „nälgiijatele abiandmise komitee“ („rahvasteliidu“ oma) aruande avaldas, milles öeldakse, et 1933. a. suri kogu ilma nälga 2,3 miljonit inimest, kellest pooled lõpetasid oma elu enesetapmise teel. Samal ajal, räägitakse aruandes edasi, hävitati kapitalistlikudel maal 568.000 vagunit vilja, 144.000 vagunit riisi, 267.000 kotti kohvi ja 2,5 miljonit kilogrammi suhkrut. Aruandes lisatakse juurde, et hävitatud produktid oleksid „parema ühiskondliku korra juures nälgivad näljasurmast päästa võinud“.

See on otsekui töötavate hulkade viletsuse pilkamiseks.

Ei ole seisukord palju parem ka Eesti hõrrasriigis, sest viimane on ju vaid üks lülike imperialismi ahelas.

Talumajapidamised — kehvikud ja keskmikud — on suure võlakoorma all, mis tihti suurem on kui majapidamise kogu väärtus. „Maareformid“, mida hõrrasriigi valitsus alatasa juurde lülib, et maalapi juurest põgenemist ära hoida, ei aita töötava talurahva olukorda mitte parandada, vaid mässivad teda veel kõvemini kulaku ja suurkapitalisti võrku.

Kõik riiklikud toetused, mida töötavalt hulkadelt väljapressitud summadest antakse, lähevad igasugu preemiade näol kulakutele, mõisnikkudele ja vabrikantidele. Mis rahvamajanduse üldist seisukorda muidugi ei paranda.

Kui juba ettevõtted niisugustel tööstusaladel, mis Eesti hõrrasriigis kogu aja

on arenenud, kus ettevõtjad suurt kasu said ja Eesti hõrrasriiki välisvaluutat, — kui juba niisugused ettevõtted oksjoni alla lähevad, nagu Narva lauavabrik „Forest“, millel hüpoteegivõlga 425.601 krooni, või Narva-Jõesuu puutööstuse aktsiaseltsi lauavabrik „Naroova“, millel võlga üle 200.000 krooni (vt. „Põhja Kodu“, nr. 25, 27. veebruarist), — mida peavad siis tegema töötavad talupojad, kelle majapidamised juba ammu kulakule, mõisnikule ja pangale on panditud!

Töötava talurahva, tööliste ja eriti töötatöölise viletsuse vaigistuseks on Eesti hõrrasriigi fashistlikul valitsusel vaid üks abinõu: ta ehitab aasta-aastalt uusi vangimaju juurde, sest endiste ruum jääb töötavale talurahvale ja töölisteklassile kitsaks.

„Rahva Sõna“ nr. 13, 13. veebruarist k. a. kirjutab: „Valitsusel on kavatsus lähemas tulevikus püstitada Tallinna suurema ja ajakohasema vangla. Uus vangla-hoone püstitatakse 7-kordne, ja ehituskulud tõusevad kalkultatsioonide järgi umbes 200.000 kroonile.“

Samal ajal, kui meil Nõukogude Liidus kerkivad hiiglatehased, kultuurimajad, tööliste elumajad ja uued kolhoosid ning sovhoosid, samal ajal teostab valge Eesti fashistlik kodanlus oma „ehituseplaani“ — vangikodade laiendamise alal.

See on Eesti fashistide hoolitsemine töörahva „hea käekäigu“ eest. Seesugune on üldse kurnajate „hoolitsemine“. Niisugust elu valmistavad töörahvale kulak, mõisnik, kapitalist ja nende fashistlik diktatuur.

*

Suured võidud sotsialismi ehitamisel kolhoosides ja põhjalikud muudatused külas ei võinud enam leppida nende tegevuseraamidega, mis ette olid määratud põllumajanduse artellide jaoks 1930. a. 1. märtsil vastuvõetud põhikirjas; siin oli vaja täiendusi ja parandusi läbi viia.

Sel ajal, kui see põhikiri vastu võeti, oli seisukord maal täiesti teistsugune. 1930. a. oli kolhoosidesse ühendatud ainult 24,3 protsenti töötavate talupoegade majapidamiste üldarvust ja 31 protsenti külvipinnast; kolhoosid kasvasid teravilja kultuuride toodangust ainult 28,5 protsenti. Enamus oli veel üksikmajapidajate käes, ja kulakute mõju võrdlemisi suur. Põllumajanduse artelli uue normaali-põhikirja loomine selleks, et veel kiiremini tõsta põllumajanduse toodangut ja sellega

kindlustada täielikult linna ja küla nõudeid, kindlustada kolhoosnikkude jõukat ja kultuurset elu, — oligi üks kolhoosnikkude teise kongressi peamisi ülesandeid. — Oli vaja põhikirja nii muuta ja parandada, et see oleks uueks tõstehoovaks ja aitaks kaasa mahajäänud üksikmajapidajaid kolhoosi tömmata.

Uus põhikiri on kokku seatud eesrinna kolhooside kogemustel, eesrindlike töökolhoosnikkude aktiivsel osavõtmisel,

kes oma praktilises elus puudustest on läbi käinud, ja edusamme astunud.

Et meie maalt kõike seda ei võta, mida ta anda võib, näitab seegi tõsiasi, et kolhoos „Pobeda“ Moskva oblastis möödunud aastal 27 tsentnerit nisu, keskmiselt, hektaarilt sai, kuna teised naabruse kolhoosid ainult 10—12 tsentnerit said. Vahe seisab siin ainult töö meetodis, mitte millegis muus, see aga on igas kolhoosis isesugune.

A. R.

Valge Eesti elupäevad

Veebruarikuu kroonika

1. — Kodanluse diktatuur ruttab töölisteorganisatsioonide likvideerimisega. Kõik ametiühingud kavatakse kiire korras kaotada. Nende asemele tahetakse „kojad“ ehitada. Mitmesse fashistlikku „kotta“ töölisel killustatakse, pole veel teada.

— Kodanlus maskeerib oma kallaletungi töölisteklassile uute seadustega „palgaolude korraldamisest“, kindlustamisest „õnnetusjuhtude vastu“ jne, mis tegelikult kurnajate huvide kaitset korraldavad.

2. — „Postimehele“ teeb muret valitsuse ettekirjutus ajakirjanduse tooni ja sisu kohta. Ettekirjutuse järgi võib poliitsei sulgeda praegu iga ajalehe, kes end kuidagi „näaklevalt“ üleval peab ja naabritega tüli norib. Aga kuidas sa saad rahul olla — kui su moldi püüab terve 4 käpaga vallutada võimulolija naabri pere?

— Tartu rahulepingu 15. aastapäeva märgitakse kodanlikes lehtedes ainult möödaminnes. NSV Liidu võitlus rahu alalhoidmiseks ei leia üheski kodanlikes lehes otsekohest tähelepanu. Omalt poolt läheb seltest kodanlus nohisesed mööda.

4. — Baptism arendab Eestis fashismi tiiva all ikka elavamalt tegevust. Estoonia koutsertsaal muudeti näit. 3-dal veebruaril baptistlikuks palvemajaks. Baptistide halleluuja laulmist juhatasid kodanluse nimekamad heliloojad.

— „Päevalehele“ teeb muret Eesti-sakslaste, balti parunite järglaste, poolt üles tõstatud soovitus 300 ha-lliste mõisate asutamiseks. „Päevaleht“ kardab, et kui valitsus tulevikus külas ainult sellele kitsaarvulisele mõisnikkude kihile peaks tuginema, siis ta pukis kaudu ei jõuaks püsida, ning sellepärast tulevat endiselt tugineda hallparunitele ning liitu otsida isegi küla keskmikkudega.

5. — Eesti tööliste kutseühingute kongressile, mida peeti harilikult kolme aasta tagant ja mis järjekordselt pidi kokku tulema k. a. aprillis — ei antud enam luba kokkutulemiseks. Keeldu põhjustab Pätsi otsus seniseid ametiühinguid täiesti hävitada.

— Londoni konverentsi puhul seab „Päevaleht“ korduvalt üles idapaktiga ühinemise või mitteühinemise küsimuse ning tuleb ikka jälle otsusele, et „selle küsimuse üle on tarvis järele mõelda!“ Selle juures kordab „Päevaleht“ tuntud poola mustapealiste lauseid, et NSV Liidu sõprus olevat hädaohlikum vaenust. — Scheeli panga palgakulid ei võigi ju teistki kirjutada.

— Tööpuuduse tagajärjel laskis Tallinna kindralvalmistamise vabrik „Simplex“ pooled töölisel lahti.

— Eesti kodanlised ühistegelikud asutused organiseeritakse ümber uue fashistliku keskorganisatsiooni — „ühistegeliku koja“ — ümber.

6. — „Päevaleht“ nõuab haigusekindlustuse ümberkujundamist ning kindlustuskulude veeretamist esimeses järjekorras töölistele.

— Tuntud kodanline luuletaja Henrik Visnapuu kutsuti Pätsi valitsuse teenistusse fashistliku propagandaametnikuna ning „kultuurnõunikuna“. Teised „kolleegad“ on kadedad, et Visnapuu fashistlikus võidujooksus ette jõudis ja „üllistavad“ teda nüüd „kojaluuletajaks“.

7. — Laste juurdesoetamise ülesande lahendamiseks loodi Pätsi valitsuse ministritest eriline komisjon. See komisjon tahab esimeses järjekorras terve rahva elu nii mõnuseks ja mugavaks teha, et laste juurdekasv sisemiselt lõbusaks tarvets muutuks. See komisjoni organiseerimise teade on „Päevalehes“ valitsuse teadete hulgas ära toodud.

— „Päevalehe“ vestekirjanik jutustab, et tööliste lubatud koosolekud nüüd ainult kiriku ja riigi hümnidega peetakse. Alguses palub riigipapp issandalt töölistele õnnistust. Siis järgnevad „tööväe“ (mitte töölisteklassi) sõnavõtmised, ja lõpuks tööliste koosviibimine „külj külje kõrval“ vabrikantidega. Ja on üks „suur rahupõlv“ fashistliku taeva all..

— „Päevaleht“ soovib riigimajandusele kõrgemaks juhtivaks organiks majanduslikku kogu, mis koosneks loomulikult suurkapitali juhtivatest isikutest.

8. — Eesti sotsfashistide „Rahva Sõna“ levitab Eestis Hitleri allikast päritolevaid teateid, nagu ähvardaks NSV Liidus käesoleval aastal 60 miljonit inimest naljasurm! — Nähtavasti ähvardab eesti fashistide kirbukoera — naljasurm, see ajab teda ka Hitleri ukse ees ränkuma — et... lõmpsu kohviputru saada.

— Tallinnas peeti „seltskondlikku kohut“ nimetu vanapoist üle, kes ei taha naist võtta. Vanpoiss kaitses end sellega, et tal pole enam üle poole aasta tööd olnud, et ta korteri üür on tasumata, ning et tal pole selle tagajärjel kaugemaid väljavaateid elule kui paariks päevaks. „Seltskondlik kohus“ tunnistas „vanapoisi“ niisuguses olukorras „isamaa vaenlaseks“.

9. — „Rahva Sõna“ teatel mõisteti Tallinnas 12 aastaks vangli 6 noortöölist pahempoolsetest ametiühingutest osavõtmise pärast. Osa vangimõistetud naistöölist on alaealised. Kohtuotsus tehti kaitsespoliitsei salajaste agentuurandmete põhjal. — Isegi

timukalik tsaarivalitsus ei julenud ainult nukkide andmete põhjal kohtus otsust teha!

— Tartumaal, Elistvere vallas, laseb küla kehvik Paul Jakobson maha suurtalu perenaise rendilepingu ülesütlemise pärast. Pärast seda tapab Jakobson ka iseend.

— Eesti kaubalaevades olevat „Rahva Sõna“ järgi meeskonna ruumid harilikult „tulvil täis“ lutikaid, prussakaid ja rotte. Laeva ambulantsi tarvitamist takistavat kaptenid. Laeva päästepaadid vanadel loksudel on niivõrd mädad, et nad esimesel vettelaskmisel purnevad. „Rahva Sõna“ aga ei paljasta oma kirjelduses ühegi laevaomanikust-ekspluaatori nime, kes süüdi niisuguse olukorra pärast.

10. — „Rahva Sõna“ järgi on Eestis sadamatöölisi registreeritud 2000 ümber. Tallinna 1300 sadamatöölisest on enam-vähem alaliselt sadamas tööl 500 kuni 600 inimest. Ülejäänud 700—800 inimest on alaliselt töötä. — Aga ajakirjandus pasundab edasi: Eestis tööpuudust ei ole!

— Valges Eestis on juurde tulnud üks uus elukute — uue kriminaalseadustiku põhjal — : *timuka elukute*. See isamaalik amet on aga salajane, ja selletõttu ei organiseerita neile erilist kutse„koda“.

— Patarel türmi Tallinnas (endised kasarmud ja merekindlus) tahetakse ehitada 7-kordseks. Valitsus on selleks määranud 200,000 krooni eelkrediti. Senises 3 kordses patareis peeti kinni alaliselt üle 1000 vangli. Nüüd siis on teine tuhat võt enam juurde tulemas!

11. — „Maaleht“ kaebab Eesti kesktalunikkude (rääkimata kehvikute) äärmiselt madala ostujõu pärast, mispärast kriitstumbölmest väljapääsemine võimatult raske olevat.

— Kirjanik Tammsaare kaebab „V. Maas“ ilukirjandusliku raamatu vähesel mineku üle. Hulgad ei olevat raamatust põrmugi huvitatud ning tassivat oma vabad sendid parema meelega kõrtsi. Süüdi ei olevat mitte rahvas — vaid üldse „Euroopa kultuur, mis ei olevat inimsoole õnne toonud“. Jäevat ainukene tee üle — katsetada „eesti kultuuriga“. Kuid kahjuks ei tea kirjanik isegi, mis „tuu õite om“. — No eks küsigu ometi... Visnapuult, kes seda küllalt on... oksendanud.

12. — Mõõdunud aasta Eesti väliskaubanduse elavnemine olevat „Päevalehe“ arvates tingitud olnud peamiselt metsamaterjali hindade soodsamast olukorrast; seda ei võivat aga käesolevat aastal enam oodata. Sellepärast ei tohtivat ka Pätsi valitsus ettevõtjate maksukoormatust tööliste kindlustamiseks põrmugi suurendada.

13. — Pätsi dekreediga loodi valitsuse juurde kõrgemaks majanduslikuks nõuandjaks asutuseks n. n. „riigi-majandusnõukogu“, mis koosneb 25 liikmest. 15 nõukogu liiget valitakse fashistlikkude „kodade“ poolt, kuna 10 liiget määrab diktaator isiklikult. Ükski nõukogu liige pole seotud mingisuguste kohustustega valijate ees. Nad vastutavad oma tegevusega ainult fashistliku diktatuuri ees. Kõik nõukogu koosolekud on kinnised. — Niisugune kapitalistliku majapidamise juhtimine koondab võimu täiesti kaputäie suurkapitali esindajate kätte.

16. — Pätsi poolt organiseeritud majandusnõukogu loomine näitab, et Eestis ühendatakse praegu ka vormaliselt kapitalismi kõrgemat juhtkonda riigi täidesaate võimuga. Seda fashistliku võimukoonnamist kodanluse kõrgema võimuorganisatsioonina kätte nimetab sotsfashistide „Rahva Sõna“ — „kõigi kodanikkude üheõiguslikkuse maksmapanemiseks majandusliste küsimuste otsustamisel“ (Socius-Joonas): Päts on sellega, „Rahva Sõna“ järgi, „eromanduse hävitaja ja kurnamiskorra lõpetaja.“ Nii siis: Päts — sotsialismi teostaja!! Sellest siis tulebki

sotsfashistide palav armastus selle fashistliku diktaatori vastu!

— Ajalehed toovad pildikese tööoludest: Tallinna Härjapea kollektori ehitusel töötavad hädaabitoõlised — naised, mehed —, kellel kodus perekonnad toita (üksikuid siin tööle ei võeta). 3—4 m. sügavast kanalist kärutäie savi väljatirimise ning tühjendamise eest maksetakse... 1 senti! Päeva jooksul veab iga tööline kanalist 30—80 kärutäit savi. Sellele vastavalt siis ka tööpalk.

18. — Tallinnas peeti koolijuhatajate päeva, millest osa võttis 1317 koolijuhatajat. „Päev“ kutusiti kokku Pätsi, haridusminister Kanai ja teiste kõrgemate fashistlikkude propagandaametnikkude kõnede kuulamiseks. Kõigi kõnede peasisuks oli rahvuslikkude tunnete ülespiitsutamine, klassivahede materdamine ja muu lälla fashistlik demagoogia. Kõlge enam anti vatti „materialismile“, mis kõrge idealismi, vaimu, aadete, „rahva hinge“ vastane olevat. Kapitalism olevat aga — kõlgi viimati ülesloetud ilusate asjade kandjal!

19. — „Päevaleht“ kõneleb kirjanduseseltsi koosolekust, kus hinnati 1934. a. valge Eesti kirjanduse-toodangut. Selgub, et siiski kõik luuletajad ei roomavat Visnapuu viisi vägivaldlaste jalgade ees; olevat rahulolematust, pakitsust, põlastust, mõned lahmivat isegi „vastu vetti“ ujuda — mille üle „Päevaleht“ väga pahandab: luuletajate ülesanne pidavat olema fashistlikku terrorivalitsust „positiivsuse“ vööbaga siledaks lakkida.

20. — Papp Raudkepp ähvardab kirjanik Metsanurka — „Ümera jõe“ autorit — kirikuvandega, sest viimane olevat ristiusku pappide tegevust mineviku Eestis halvasti valgustanud. Religioon on ikka klassilise ühiskonna riikliku organisatsiooni kõvendamise töörüstaks ja abinõuks olnud, ning sellepärast — ei olevat põhjust ka Eestis töötanud pappidele midagi ette heita!

— „Rahva Sõna“ teatel organiseerivad „tehnikud, meistrid ja õppinud töölised“ omale, valitsuse algatusel, erilist „koda“, kuhu harilikke töölisi küll vastu võetakse, kuid kus neil õigust koja tegevuse juhtimiseks pole.

23. — „Rahva Sõna“ teatel korraldatakse umbes 40 vabsfashisti üle kohus k. a. aprillikuus. Protsessit peategelased on seni peale 4—5 inimese vabaduses viibinud ja sellepärast võib arvata, et protsess lõpeb kodanluse omavahelise ametliku lepinguga...

„Rahva Sõnas“ sülitab Joonas soppa ja solki töölisteklasi ühise väerinna tekkimisele — üle sotsfashistlikkude juhtide pea. Joonas püüab fashistlikkudele leivatsadele selgeks teha, et ainult nemad — kommunistide õgijad — suudavad eesti töölistelikkumist kommunistide eest kaitsta. — Nähtavasti ei anna Joonasele unerahu — Visnapuu karjäär.

25. — „Päevalehe“ arvates, tulevat töölistkotta kõlgi palgatõllestena valges Eestis kuni 200 000 isikut. Mil teel sünniks nende juhtimine, seda tahab kilremas korras selgitada fashistlik valitsus.

— Ajalehed teatavad: 22. jaanuaril pugenud Riispere lastekodu 12-aastane kasvandik nälja pärast Lutheri nimelise lastekodu sahvrisse ja sõõnud seal ära poole sepkut. „Sissemurdmise“ ja sepkusõõmise pärast mõistis ringkonnakohus lapse „parandusmaja“.

28. — Eestisse sõitis poola kindralstaabi ülem Gonsiorovski mitme teise kindralstaabi ohvitseri saatel. Sõidu eesmärgiks on sõjaliste sidemete kõvendamine Poola ja Balti riikide vahel ning esimese mõju lajutamine viimastes, muu seas ida-paktille vastasrinnaga organiseerimine... Hitleri huvides.

Märgatud trükivead

				On trükitud:	Pea olema:
12. lhk.	1. veerg	28. rida	ülev.	jägneb	järgneb
22. "	1. "	22. "	" "	lõhulikult	lõpulikult
25. "	1. "	10. "	alt	sikud	isikud
31. "	2. "	12. "	" "	Vanpoiss	Vanapoiss

ON AVATUD
TELLIMISTE
VASTUVÕTMINE

1935. a. PEALE.

TELLIMISE HINNAD:

E D A S I

1 kuu peale	— rbl.	75 kop.
3 " "	2 rbl.	25 kop.
6 " "	4 rbl.	50 kop.
12 " "	9 rbl.	— kop.

Klassivõitlus

1 kuu peale	— rbl.	75 kop.
3 " "	2 rbl.	25 kop.
6 " "	4 rbl.	50 kop.
12 " "	9 rbl.	— kop.

LEEGID

1 kuu peale	— rbl.	75 kop.
3 " "	2 rbl.	25 kop.
6 " "	4 rbl.	50 kop.
12 " "	9 rbl.	— kop.

Vastutav toimetaja: H. Pöögelmann

Tehiline toimetaja: V. Sander.

Väljaanne nr. 68. Ladumisele antud 22/III 1935. Trükkimiseks alla kirjutatud 23/IV 1935. Paber 75×105. Autoripoognaid 4,3. 2 trükip. Ühes trükip. 85.680 trükit. Üldse 171.360 trükitähte. Lengorlit nr. 12004. Tiraash 800 eksempl. Töö nr. 7046. „KÜLVAJA“ trükkikoda, Leningrad, 31, Dsershinski uulits, nr. 49.

Ar 935P
Klassivõitlus

„КЛАССОВАЯ БОРЬБА“ № 3 (174)

Издание ЭКП (Эст. секция Коминтерна). Журнал на эстонском языке

400731

Эст. 83

Издательское Товарищество Иностраных Рабочих в СССР, Ленинград, 141, Апраксин пер., № 2
Välismaatööliste Kirjastusühisus NSV Liidus, Leningrad, 141, Apraksini põikuliits № 2

Hind 75 kop.